

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXV. Број 636
Субота, 7. март 1964. год.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

УБЕРАВАМ
ВАС, ДОКТОРЕ
ЗАРКОВЕ, ДА
ВАША МАШИНА
ЗА ХИПНОЗУ
НЕЋЕ УТИЦАТИ
НА МЕНЕ!

ВИДЕЋЕМО,
ПЕМ! ОНА
ЋЕ АНАЛИЗИ-
РАТИ ВАШ
МОЖДАНИ
РИТАМ...

... И ОТКРИЈЕ
НАМ СВЕ ШТО
ЗНАТЕ, НАРОДИ-
ТО ОНО ШТО СЕ
ОДНОСИ НА
УРАНИЈУМ!

ОД МЕНЕ...
НЕЋЕ ТЕ НИ-
ШТА САЗНАТИ...
НИ ШТА...

САД ЈЕ ПОД
ХИПНОЗОМ...
ЊЕНИ МОЖДА-
НИ ТАЛАСИ
САСВИМ СУ
ДРУГАЦИЈИ
ОД НАШИХ..

ПЕМ... КО
СТЕ ВИ?
ОТКУ-
ДА СТЕ
ДОШЛИ?
И ЗА-
ШТО?

ЈА САМ... НИ-
КО... САМО
ОРУЖЈЕ...
СЛУЖИМ
ЈОУДЕ СА
МЕКЕЈ-
НА...

ТО ЈЕ
СВЕ ШТО ИМАМ
ДА КАЖЕМ!
АКО ЈУДИ СА
МЕКЕЈНА НЕ ДО-
БИЈУ ВАШ УРА-
НИЈУМ...
НЕСТАЋЕ
ИХ!

ФАНТА-
СТИЧНО,
ЗАРКОВЕ!
НАМАГАР-
ЦИЛИ СУ
НАС!

ТО СЕ ПОДУДАРА СА
ЛАБОРАТОРИЈСКИМ
НАЛАЗОМ! ОНАЈ РО-
БОТ СТВОРЕН ОД ЖИ-
ВИХ КЕЛИЈА СА ЧЕ-
ЛИЧНИМ ОПНАМА!

ОНДА
ЈЕ ТАЈ
"РОБОТ"
ШТО
ЈЕ ПО-
БЕГАО
ЖИВО
БИЈЕ!

ДА... А ОСТА-
ВИО ЈЕ ПЕМ...
САВРШЕНОГ
ПЛАСТИЧНОГ
РОБОТА!

ЗНАЦИ
ДА ЈЕ ПОБЕГЛИ
"РОБОТ" ЖИ-
ВО БИЈЕ...

ДА... РЕЗУЛ-
ТАТ БЕКОВ-
НИХ МУТАЦИ-
ЈА! ОСНОВНИ
ОБЛИК НАШЕГ
ЖИВОТА СУ
ЖИВЕ КЕЛИЈЕ
С МЕТАЛНИМ
ОПНАМА!

ИЗ ТОГ ОБЛИ-
КА РАЗВИЛИ
СУ СЕ РАЗЛИ-
ЧИТИ МЕТАЛНИ
ЈУДИ!

И ЊИХОВО
ЗНАЊЕ ЈЕ
ТОЛИКО ДА
МОГУ ДА
НАЧИНЕ
РОБОТА СА-
ВРШЕНОГ
КАО ШТО
СИ ТИ?

ДА, ЗЕМЉА-
НИНЕ... И
ДА ВАМ... КАД
ЗАЖЕЛЕ...
УЗМУ ВАШ
УРАНИЈУМ!

ТИ, 96УЗ ОВАКО
ПОД ХИПНОЗОМ,
ОДВЕШЋЕШ НАС
ДО ЊИХ! СПРЕ-
ЧИЋЕМО ПЛАС-
КУ УРАНИЈУМА!

МАЛО
ДЕШНО...
156.98
СЕВЕР...

"ОНА" ЈЕ ЈОШ
ПОД ХИПНО-
ЗОМ! ЊЕН РО-
БОТСКИ МОЗАК
ТАЧНО СЕ СЕ-
ЋА ПРАВДА!

СЕМ АКО НИЈЕ
"НАШТИМОВА-
НА" ДА НАС УВУ-
ЧЕ У КЛОПКУ!

ШТА
ЈЕ ТО
ПРЕД
НАМА?

КРОЗ ВЕКОВЕ

Прва Целзију- сова скала

Андерс Целзијус (1701—1744), шведски астроном који је основао прву опсерваторију у Упсали, начинио је 1742. године први термометар са живом. Температуру на којој вода кључа Целзијус је узео као нула степени, а температуру топљена леда обележио је са 100. Тек после осам година шведска Академија наука променила је ове вредности и температурној скали дала онај изглед какав има данас.

Према првобитној скали Целзијусовог термометра нормална температура човечијег тела коју данас означавамо са 36,6, обележавала би се са 63,4 степена, а температура на површини Сунца (која износи 6000°), са — минус 5.900°.

Универзални педагог

У једном московском листу из 1785. године била је објављена оваква вест:

„Недавно приспели у Москву Антон ле Мер из Ливевила у Француској, жели да добије место у јавној школи или приватној кући да би предавао француски, немачки, италијански, пољски, енглески, шведски, шпански, латински, грчки и турски језик; поред тога — географију, историју, митологију, аритметику, геометрију, вишу математику, фортификацију, артиљерију, хемију, логику, метафизику, правне науке, навигацију и хидраулику.

Поред тога он зна све вештине: да, на пример, из разбијеног фајанса прави најбољи порцулан и друге ствари из области хемије.

Може да предаје пртање, певање; уме да свири на клавиру и задивљујуће лако јаше.

Стан му је на Девојачком пољу, у кући старинара Корешкова, у броју 95.

У ОВОМ БРОЈУ: Јуначка одлука. Тамо је време не шече. »Како ћеш се обогатиши«. Мале вестии. Како живе савремени Индијанци. Невероватно сјасење. Птица крстоокљун.

Ripley's - Веровали или не!

КАПЕТАН РОБЕРТ БЕРКАЛ

(1779-1854)
ДОК ЈЕ СЛУЖИО У
23 ШКОТСКОМ ПУКУ
ЛЕГАО ЈЕ ЈЕДНОМ
НА ПОД И ДОЗВОЛО
ПУКОВСКОМ ВЛА-
ГАЗНИКУ ТЕШКОМ
115 КИЛОГРАМА
ДА МУ СТАНЕ НА
ДЕСНУ РУКУ
- А Онда се
УСПРАВИО И
ПОСТАВИО
ВЛАГАЗНИКА
НА СТО!

ЗГРАДА ИЗ НОЋНЕ МОРЕ

У БОМАРЦУ (ИТАЛИЈА)
ЗГРАДА У ОБЛИКУ ЧУДОВИШТА
СА РАЗДРАЖЛИВИМ ЧЕЉУ-
ТИМА САЗИДАО ЈЕ 1560. ГОДИ-
НЕ ПРИНЦ ВИГИНО ОРДИНИ
ЈЕР ЈЕ У СНУ ВИДЕО СЛИ-
ЧНО ЧУДОВИШТЕ!

НАЈСУРОВИЈИ МУЖ У ИСТОРИЈИ!

ИБРАХИМ ПИБИ ЕН АГЛЕБ
ВЛАДАР ТУНИСА ОД 875.
ДО 902. ГОДИНЕ
НАРЕДИО ЈЕ ДА УБИДУ 300
ЊЕГОВИХ ЖЕНА ЗБОГ
ТОГА ШТО СЕ ИЗГУБИ-
ЛА ЈЕДНА ЊЕГОВА МА-
РАМИЦА!

© King Features Syndicate, Inc., 1963 World rights reserved.

ОВДЕ ЛЕЖИ ЏОН ЛАЈВЛИ

КОЈИ ЈЕ ИМАО 7
КРЕПКИХ А НИКАД НИ
ЈЕДНОГ ДЕЧКА

ЕПИТАФ НА ГРОбУ
У КЕЛОУ (ЕНГЛЕСКА)

ЖУТИ ЛОКВАЊ

(MURHAR LUTEA)
НАЗИВАЈУ У АМЕРИЦИ
И РАКИЗКА БОЛКА
ЗБОГ ТОГА ШТО ЊЕ-
ГОВ МИРС ПОДДЕЛА
НА БОЛУ У КОЈОМ
ЈЕ БИЛА РАКИЗА

ДРЕСИРАНА КРАНИОДИНИКА

НЕМАЧКОГ ЛЕКАРА ФРАНЦА
МЕРМЕРА (1734-1815) ОВАКОМ
ЈУТРА УЗИМАЛА ЈЕ ИЗ ЧИ-
НИЈЕ ЗА ШЕРЕР 2 КОЦКЕ -
ЈЕДНУ СЕБИ, ДОК БИ
ДРУГУ СПУСТИЛА У
МЕРМЕРОВУ КАФУ!

ЕЛЕКТРОНСКИ НОС

Шта знамо ми о мирисима? У природи, тврде стручњаци, има око 110 хиљада разних мириса. Обичан човек у стању је да осети и разликује само незнатан део. При томе ова способност чак није код свих људи подједнако развијена. Жене имају осетљивије чуло мириса од мушкараца. Већина људи боље осећа мирисе левом него десном половином носа.

Зар се не би могао конструисати апарат за регистровање мириса који би био објективнији од човечијег носа, а уз то и осетљивији?

Овим проблемом заинтересовали су се стручњаци из области бионики. Недавно је у Сједињеним Америчким Државама конструисан електронско-хемијски дегустатор који је у стању да анализира мирисе и да на основу њих одређује врсте вина, дувана, кафе, бензина, лекова, прехранбених и парфимеријских производа. Вештачки нос представља у ствари серију јонизационих детектора у вези са цевчицама за хроматографију гасова. Електронски нос савршенији је од човечијег. Он се може употребити за проучавање мириса хране, тј. за одређивање квалитета појединих производа на основу њиховог мириса. Научници су му наменили још један задатак: да открије има ли мириса у космосу.

Фрижидер против мољаца

Фрижидери за чување хранених ствари преко лета могу се купити у Америци. Препоручује се као најсигурније од свих досадашњих средстава за уништавање мољаца и очување вунене одеће.

МАЛЕ

● Шведски хемичар Шелени подижу споменик који ће носити назив „у славу климе нашег града“. Споменик ће у ствари бити гранитни монолит украшен цинковим термометром и натписом: „У граду је пријатна температура, сува клима и тишина као на Минорки.“

● Шведски хемичар Шеле, описујући својства нове, тек откривене течности навео је не само њену специфичну тежину, мирис, боју, већ и њен карактеристичан укус и осећај топлоте који она изазива у устима.

Вршећи ово испитивање научник је био на ивици смрти: он је открио један од најјачих отрова који је касније добио назив „цијановодична киселина“.

● Ернест Радерферд (1871-1937), један од оснивача атомске физике, имао је свој нарочити критеријум при одабирању сарадника. Када би му први пут дошли, Радерферд им је давао одређен задатак. Ако би после тога нови сарадник питао шта треба даље да ради, на леп начин давали би му отказ. Овакав начин одабирања омогућавао је научнику да се окружи даровитим и самоиницијативним младим сарадницима.

● Баски и Ирци веома воле дугачка имена, а нарочито презимена. У Буенос Аиресу живи један Баск с двоструким презименом који је пре неколико година емигрирао из Шпаније. Његово прво презиме гласи Итурриберригорригокертаберрикоганекочеа, а друго Гестелурритикобаррегочеа.

Дознавши за то, један лист из Билбаоа у Шпанији, навео је рубрику Баска с презименима која имају најмање тридесет слова. Одмах се јавило неколико стотина породица са дугачким презименима, али ниједно од њих није дуже од презимена емигранта из Буенос Аиреса. Његово прво презиме на језику Баска значи: „Кућа испод нове воденице, изнад ње црвен водоскок“.

ВЕСТИ

● Алфонсо Морети из Потенце у Италији, добио је недавно свој новчаник који је изгубио пре три године. У њему су се налазила документа и 55.000 лира. У пропратном писму налазач се извињава што новчаник враћа са закашњењем. Новац му је био потребан да би отпутовао у Швајцарску и тамо нашао запослење. „Ваш новац — пише он — донео ми је срећу. Обећавам вам да ћу вас посетити и лично се с вама упознати“.

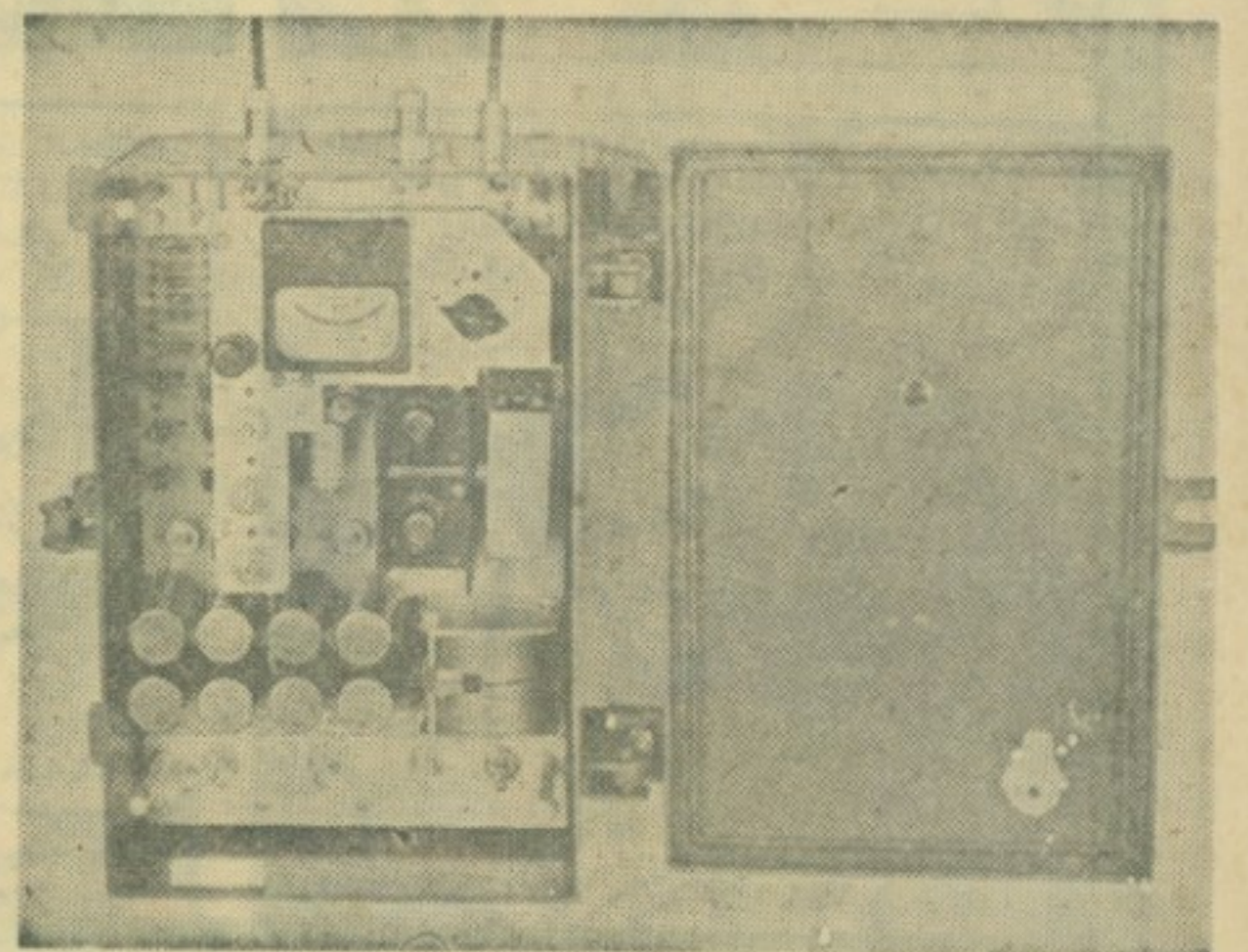

● Општинско веће енглеског приморског града Ња Тетберија недавно је донело уредбу о оштром кажњавању оних који на јавним местима употребљавају „ружне речи и изразе“. Први предлог је био да се сваки преступ ове врсте казни са пет шилинга. Предлог је прихваћен са једном изменом: од морнара се не наплаћује пет шилинга, већ само један.

Каса која пушта крик пре него што се додирне

Изуми конструктора каса све се више усавршавају. Прво су створене касе са дебелим зидовима а потом су наоружане све осетљивијим електричним уређајима који су упозоравали чуваре и полицију на провалу. На масивне експлозивне провалнице су одговорили заваривачко-пробивајућим алатом. Провалницима који имају извесна техничка знања и савршени алат постаје све лакше да неутрализују уређаје за електрични аларм. Пошто уобичајени детектори не реагују на приближавање већ само на додир није тешко испитати њихове водове и везе и искључити их.

Због тога су француски конструктори усавршили детектор чији алармни уређај функционише чим се провалница приближе каси. Овај систем аларма има више предности: откривање је муњевито и омогућаје најбржу интервенцију чувара. Детектор се поставља тајно, често доста далеко од касе коју штити и са којом је повезан каблом. Према томе, заштита касе је невидљива. Осетљивост детектора може да се мења и да се прошири на заштиту целе једне просторије или чак више просторија. Заштита је економична јер један детектор може да се повеже са целим системом каса и ормана у једној или више просторија. Узбуна се преноси аутоматски и тренутно у једном или више правца. Са открићем електронског детектора изгледа да је проблем заштите каса од провалника засад заиста решен.

ГОРЕ ОД ЗМИЈЕ

Змија је ујела човека и он је умро. Обичан случај. А може ли човек да умре од тога што је додирнуо жабу. Изгледа да може. На изглед то је обична жаба, црна са жутим пругама на леђима, а живи у тропском приморском појасу Чоко у Колумбији. На

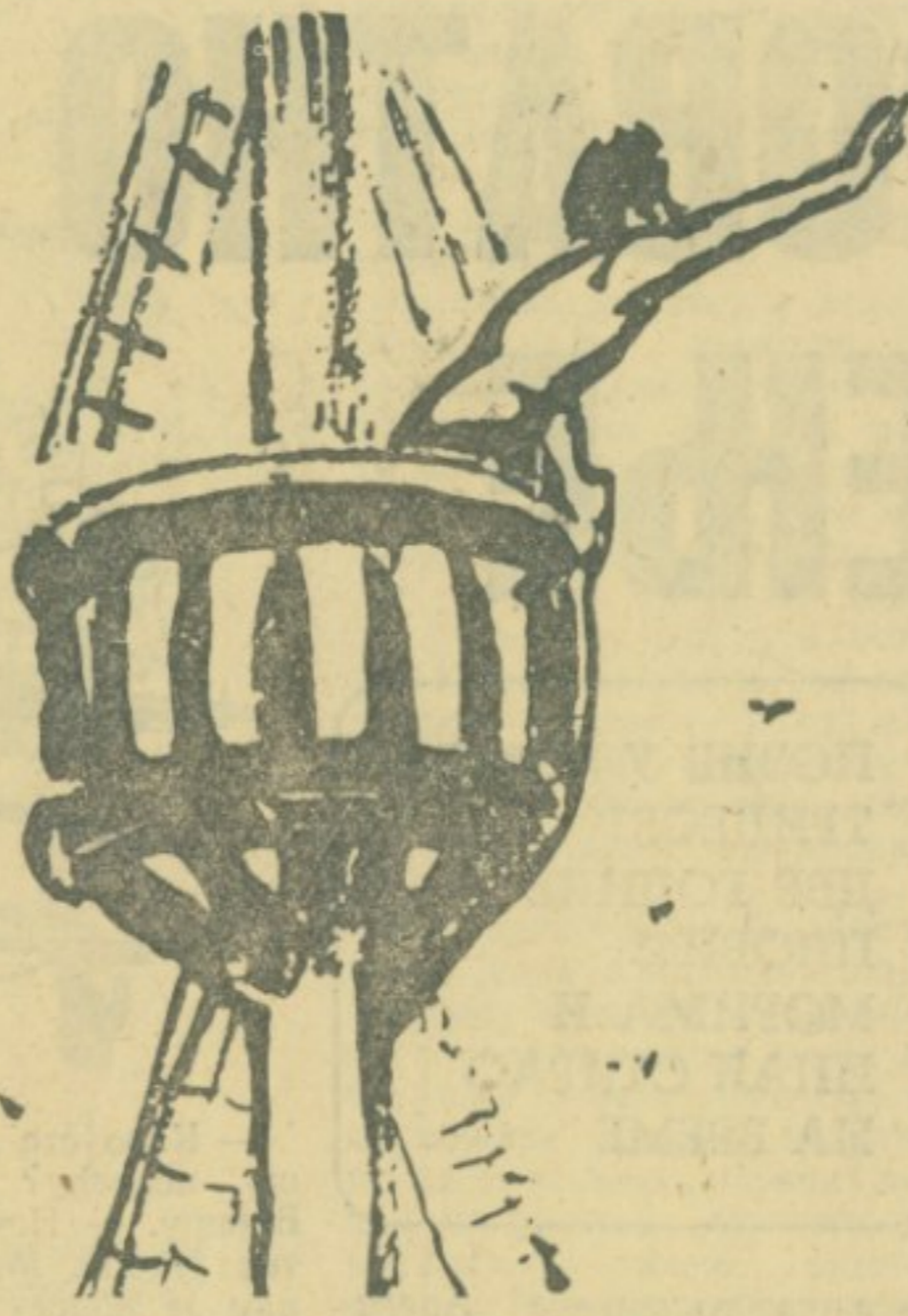
ЗЕМЉА!

Каравеле — шкрипаве, грошње, расточене — дуго већ плове океанима.

Према прорачуну хутљивог Колумба требало је да наиђу на копно већ на 750 миља од Канарских острва. А то растојање давно су превалили, али жељеног копна још нигде нема.

Прорачуни и претпоставке — све се показало погрешно. Свуда само океан: и испред и иза њих. Људи су у настављању пловидбе видели само смрт и сваки метар напред изгледао им је као ударац лопатом која копа њихов заједнички гроб.

Морнар Родриго Тријано, који је увек веровао у своју „срећну звезду“ и био убеђен у то да „Фортуна“ мора једном да се окрене лицем према човеку, чврсто је одлучио да овог пута добије од суд-

бине награду коју је командант обећао ономе ко први угледа копно.

Родриго је чешће од других висио у корпи на јарболу погледа упереног да леко у хоризонт.

На јарболу су седела два не баш много бистра морнара. Сигналима су јавили читавој флотили:

— Пред нама је земља. Долећу птице.

Други пут су угледали кита и опет сигнализирани.

— Пред нама... у близини... земља.

Приликом мерења дубине помоћу оловнице извукли су водено биље и опет јавили:

— Земља!

Али, земље није било. Ни водено биље ни китови који би се хиљадама миља удаљили од обала, никад нису били повздан знак да је земља близу. Свуда и даље унаоколо се ширио океан који је морнарима из дана у дан из-

гледао све злослутнији и страшнији.

Људи су се сматрали обманутим. Зчини, злато, награде, новац, од краља обећане привилегије — све оно што их је пре поласка на пловидбу заслепљивало — претворило се у фатаморгану. Сада им је изгледало као да су читаво ово време дељали ражањ за зеца који је још у шуми...

Сатима већ Родриго није силазио са катарке. Облак, каквих су већ на свом лутању много срели, није се помицао с места, није се разилазио, није се претворно у маглу, већ се згушњавао, тамнио.

— Земља! Земља! — повикао је Родриго.

Нико сем Колумба није му поверовао. Облак се није разишао, стајао је на истом месту као да је био везан ланцем.

Била је то земља: острвље пред вратима Новог света.

отрову, који лучи њена кожа, могле би да јој позавиде најотровније змије на свету: он је тридесет пута јачи од најјачих отрова из групе кураре. Током многих векова отровом ове жабе Индијанци су премазивали врхове својих копаља и стрела и то њихово оружје било је заиста смртоносно.

ВЕШТАЧКИ МЕТЕОРИТИ

У канадској провинцији Онтарију били су нађени делови метеорита: двадесет комада укупно тешких 15 килограма. Научнике је зачудио необичан састав метеорита: порозна керамичка маса. Испитивања помоћу рендгена показала су да је то специјално висококвалитетно стакло. Још више су се научници зачудили када су на комадима метеорита открили привилно распоређене отворе просврдлане, како је по-

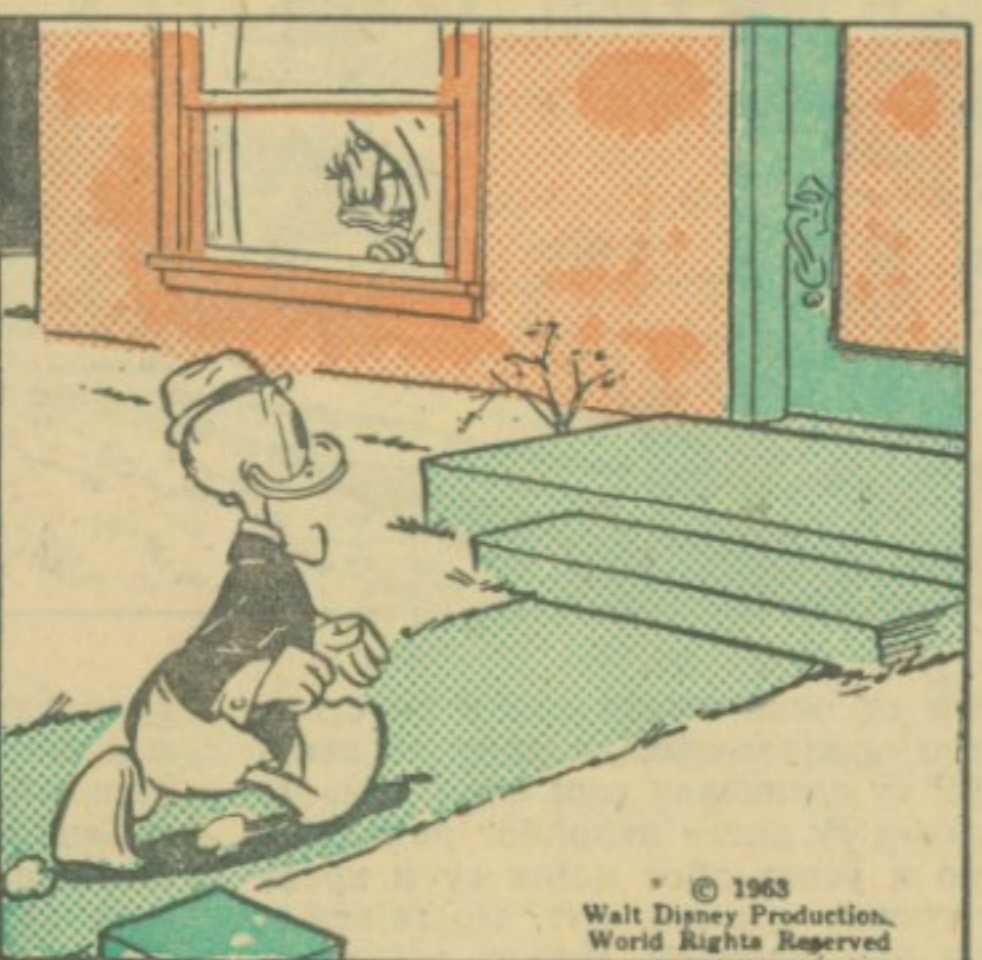
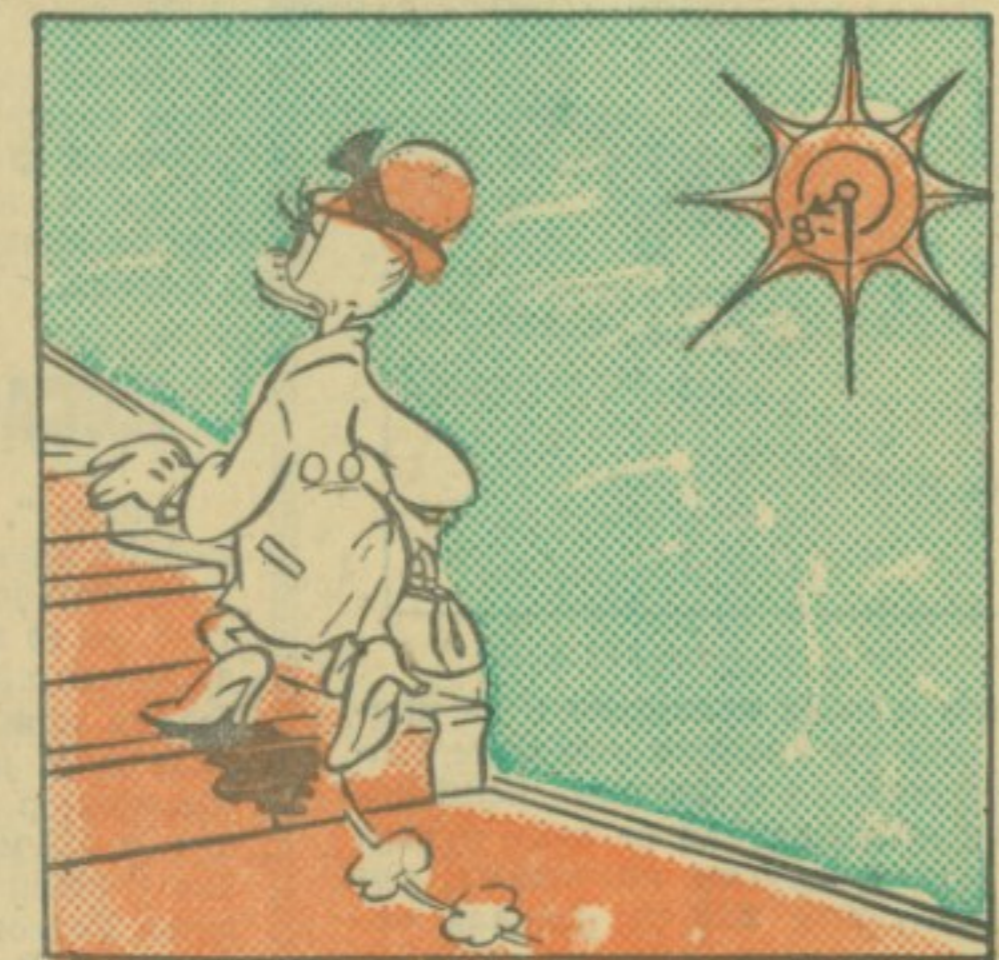
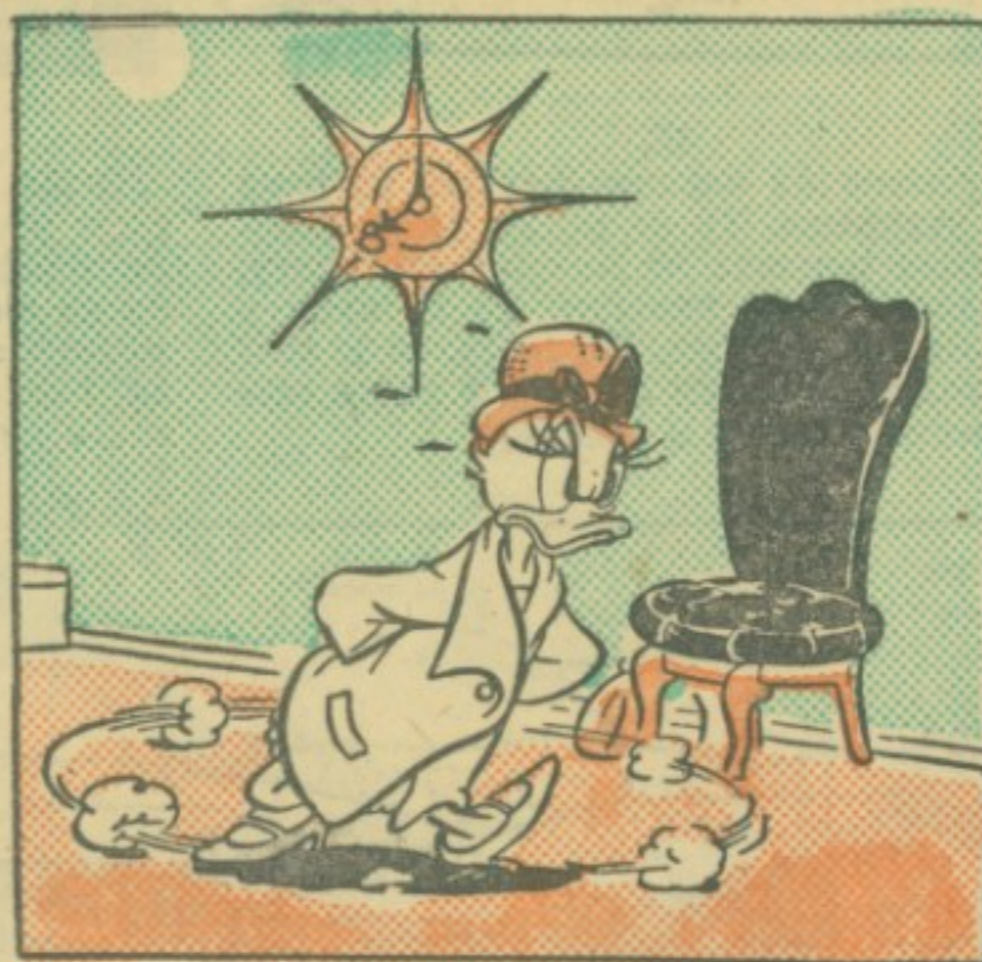
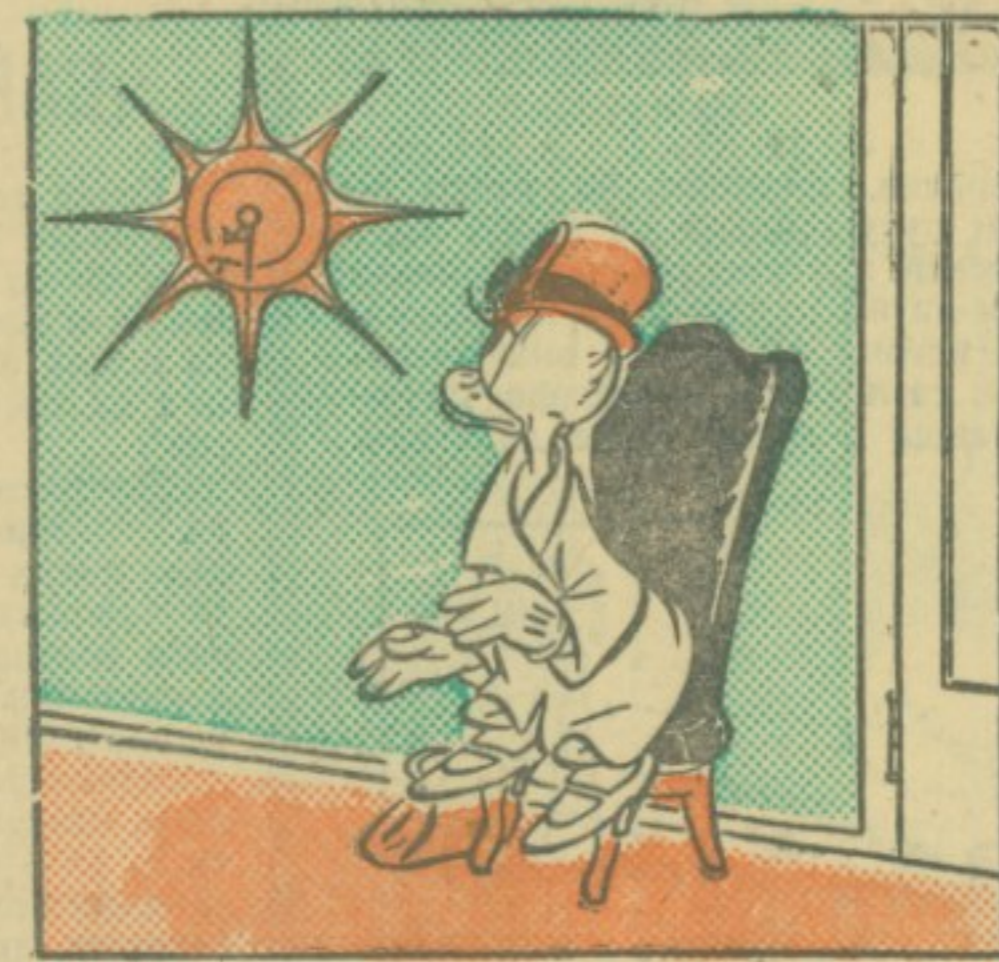
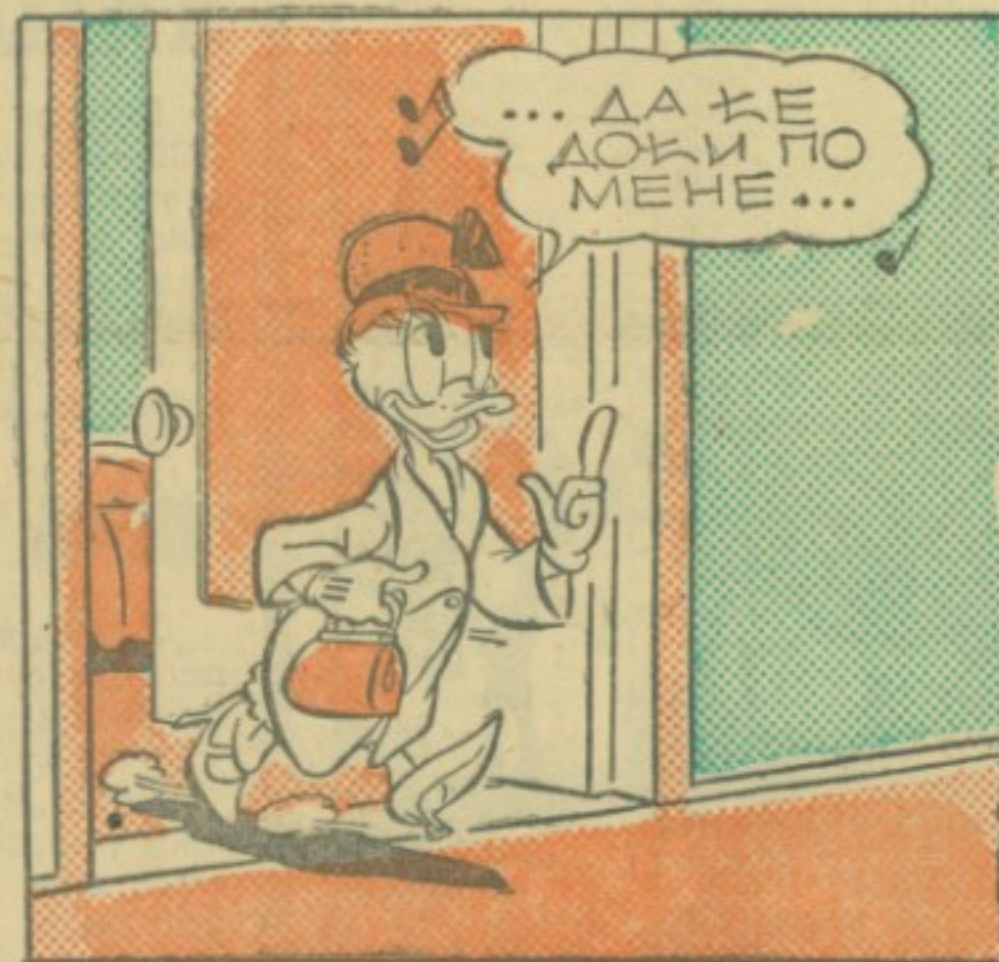

казала експертиза, дијамантским инструментом. Било је јасно: у питању су били делови неке не природне, већ вештачке творевине.

Најзад је утврђено да се време пада метеорита поклапа са лансирањем у орбиту једног од америчких вештачких сателита. Канадски научници дошли су до закључка да је метеорит у ствари остатак термо-заштитног слоја лансираног сателита.

О ЦАРСТВУ МАШТЕ...

Колика је опасност да ће Земља у судару са неком другом планетом бити уништена? Највећи циновски метеор који би је, теоретски, могао разбучати — требало би да тежи 100 милијарди тона и он би је знатно више оштедио од најјаче експлозије атомске бомбе. Али таква катастрофа, према прорачуну америчког астронома Џ. С. Хоукинса са Бостонског универзитета, може да се догоди једанпут у пет милиона година. Знатно је мања могућност да ће свет пропасти у судару са неком другом звездом. То се — уверава соvjетски астроном Точеног — може збити само једном у 500 трилиона година. Према томе живот на Земљи је ипак сигуран.

© 1963 Walt Disney Production, World Rights Reserved

ГАРГАНТУЕ 20. ВЕКА

Жан Марет је на извесан начин понос Француске: он је светски рекордер у једењу острига и у стању је да за свега 59 минута, без жвакања, прогута 444 комада.

У Западној Немачкој живи Ханс Шнајдер, светски рекордер у једењу кобасица: његов „рекорд“ — 24 кобасице за 48 минута. Ова два шампиона постала су преко писама пријатељи и позивају један другог у госте.

СВАШТА

Недавно је у једном часопису који припада једној филмској компанији изишао овакав оглас:

„Хирург-естетичар „прави“ по жељи нов нос у замену за трособан стан“.

НЕВЕРОВАТНО СПАСЕЊЕ

Четвртог маја 1882. године један од морнара на бразилској топовњачи „Арагиари“ извукао је из океана запечаћену боцу. Заповедник брода Коста, коме је боца била однета, погледао ју је према светлости и наредио да је разбију. У боци се налазила белешка на енглеском језику, написана на папиру који је подоњао на чист, празан лист из неке старе библије. Заповедник је прочитао поруку из мора:

ПОЗИВ У ПОМОЋ ТРИДЕСЕТ ДВЕ ГОДИНЕ ПЛОВИО МОРИМА И ИПАК СТИГАО НА ВРЕМЕ

„На двојарболном једрењаку „Херој мора“ посада се по бунула, капетан је убијен, први официр бачен у море. Мене, другог официра, поштедели су да бих водио брод. Натуралци су ме да пловим према ушћу реке Амазонје. 28. степен дужине, 22. степен ширине. Пловим брзином од 3,5 чвора. Пожурите у помоћ“.

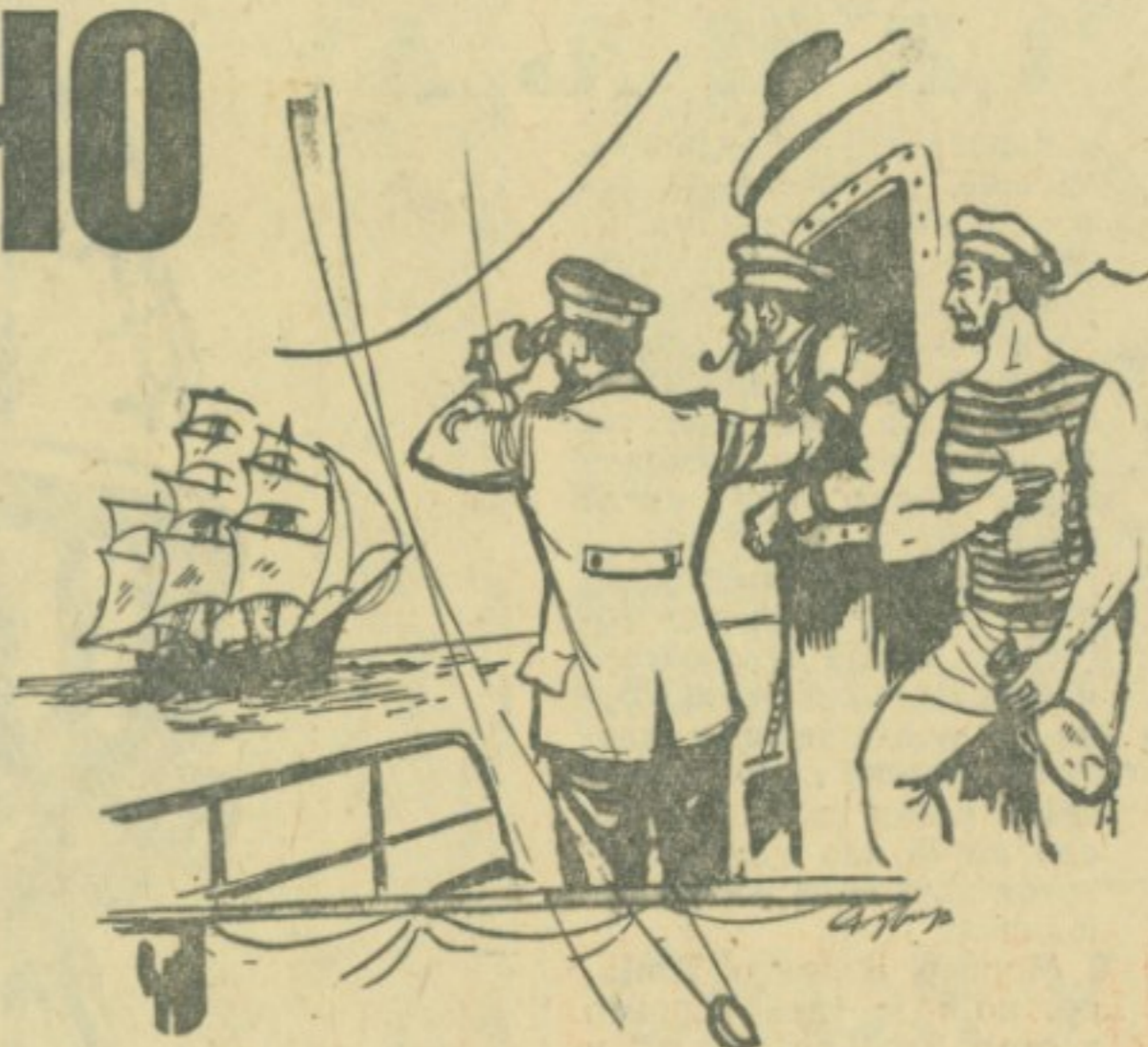
Заповедник Коста узео је Лојдов поморски приручник и нашао: да је једрењак „Херој мора“ од 460 бруто регистарских тона саграђен 1866. године и да му је матична лука Хал у Енглеској. Капетаново име — Рејсис.

Коста је наредио да се смејста крене у помоћ. После два

часова са топовњаче „Арагиари“ угледали су побуњенички брод. Сместа је као опоме на испавен пуцањ да би се брод зауставио. За заузимање брода отпослана је група коју су сачињавали поручник Виенра, официр-кочачар и седам наоружаних морнара.

Разоружали су побуњену посаду и морнаре бацили у окове. Другог официра и двојицу морнара, који су одбили да се придруже бунтовницима, Виенра је нашао затворене у кајути. Ослобођени други официр — име му је било Хејер — поновио је причу о побуну долавши само да је био убијен и капетанов пас и да је капетаново име не Рејсис, већ Лонгстаф.

Изнада се Хејер намрштито.

— Како сте дознали за нашу несрећу? — питао је Виенру. — Побуна је избила тек јутрос. Мислили смо да нам је дошао крај.

— Примили смо вашу поруку — одговорио је бразилски поручник.

— Поруку? — поновио је Хејер. — Па ми нисмо послали никакву поруку.

Поручник Виенра показао му је поруку извучену из мора. Хејер је прочитао писмо и, очигледно, нашао се у силној недоумици.

— Ово није мој рукопис и ја нисам бацио никакву боцу у море. Мене су читаво време држали под стражом и ни тренутак ме нису оставили самог.

„Херој мора“ и његова посада вратили су се идуће године у Енглеску. Војни суд, који је судио побуњеницима, нашао је одгонетку за тајанствену поруку у боци.

Брод је носио исто име као и књига Џона Парминтона која је била објављена шеснаест година пре поринућа злосрећног брода у море. Током више година овај роман уживао је велику популарност и то не захваљујући својој вредности, већ необичном рекламном трику. Непосредно пре објављивања књиге, Парминтон је бацио у море пет хиљада боца с писмима. Сва та писма била су у ствари један те исти цитат из његове књиге „Херој мора“. Већина боца била је нађена и извађена из мора, а ипак је неколико стотина остало да плови океанима. Једна од тих боца, коју су 32 године носили таласи и морске струје, била је случајно нађена у прави час и учинила је да буде спасен брод који је носио исто име као и Парминтонова књига.

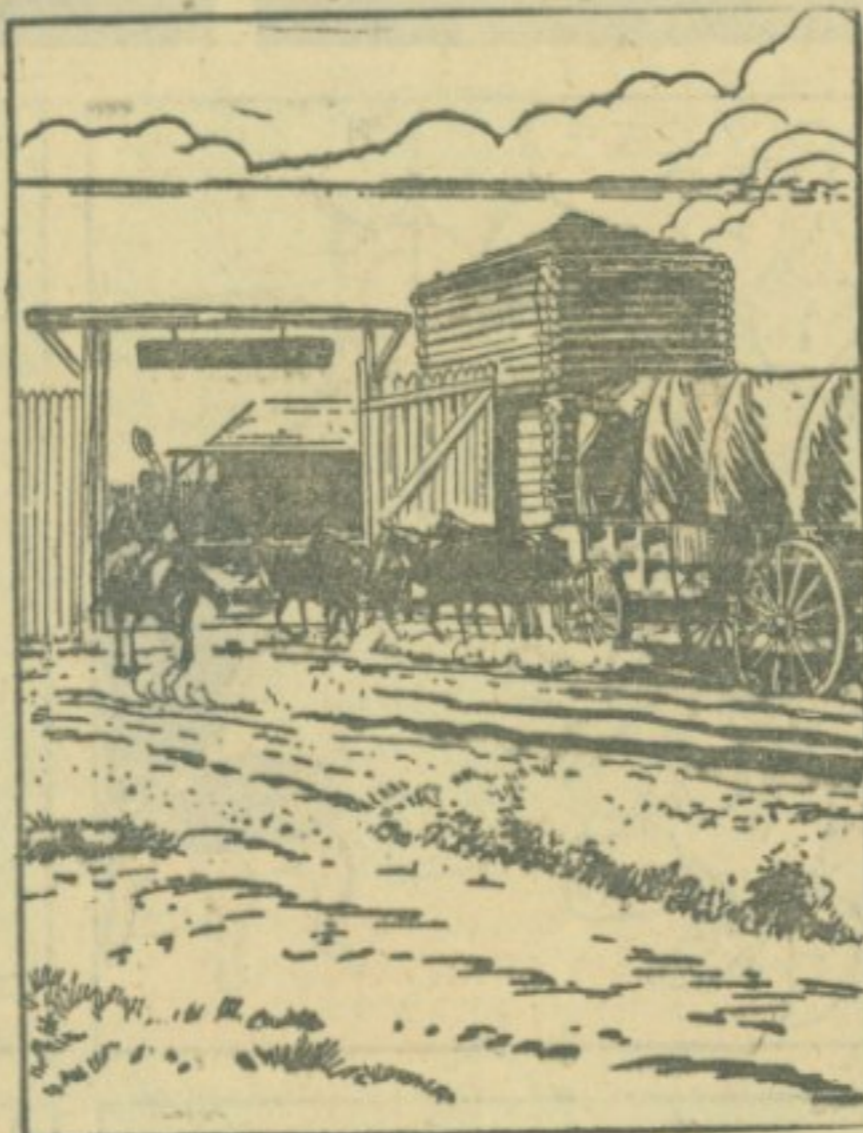
УМЕСТО БОЈЕ — ПИЛУЛЕ

Медицинско особље једне британске болнице утврдило је да су жене које су добиле у већим дозама лек „ресочин“ после неколико месеци постајале плавуше. Међутим, дејство овог лека на косу није трајно: чим се престане са узимањем, коса полако почиње да добија своју природну боју.

КРУЖНИ РЕСТОРАН

На згради поште у Лондону, која ће бити завршена 1965. године, на 156 метара висине, биће отворен кружни ресторан, одакле ће посетиоци моћи да посматрају цео Лондон. Сала за ручавање ће се окретати лагано: два до три пута за један сат.

Пионирска Кола

18.

Повремено би караван наишао на неко војно утврђење. Ту су могле да се изврше неке исправке на колима или алату, а понекад чак и понешто да се купи у радњама тих тврђава. На крају, то је значило додир са новим људима и доста свежих вести о свему и свачему.

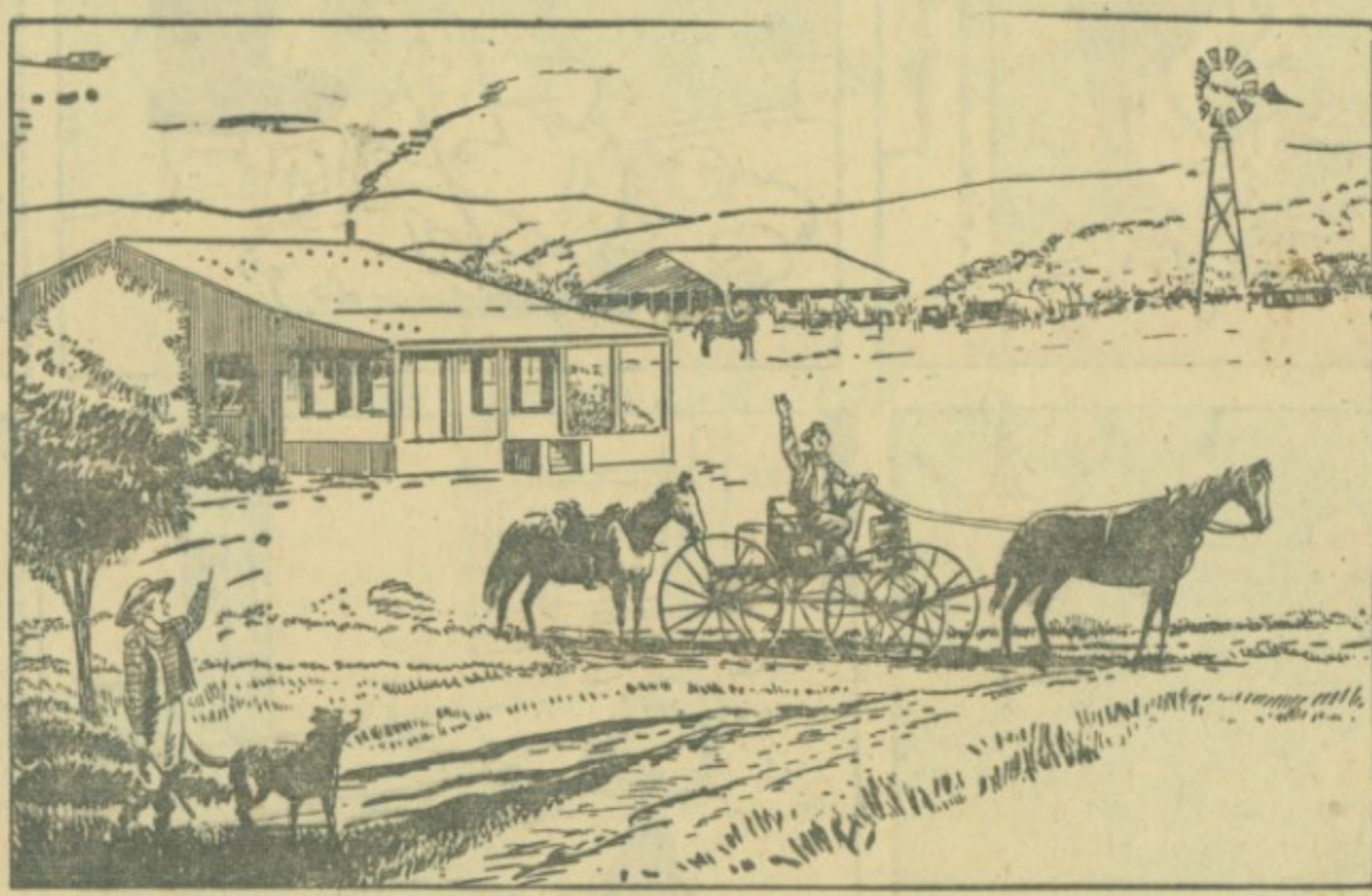
19.

Осим тврђава, пионири би ретко на свом дугом путу наишли на људе. Када би ипак среди понеког јахача, навалили би на њега да им прича о новостима, нарочито са истока одакле су они кренули. Касније, са појавом телеграфа, до новости се лакше и много брже долазило.

20.

Неизбежно се дешавало да се понеко разболи и остане уз пут. Усамљени гробови остајали су као опомене онима који су тим путем касније наилазили. Чак ни смрт других није задржавала пионире на њиховом путу; они су кретали даље, јер њихов је живот и иначе био тежак.

21.

Многи су ипак имали срећу да стигну на место опредељења, да дођу до земље на којој су заснивали свој нови дом. Доживљавали су после напорног рада задовољство и успех због којих су и кренули на толико дугачак пут. Постајали су ранчери или фармери. Њихов мукотрпан и истрајан рад допринио је напретку

привреде као што је послужило и за пример онима који су кренули њиховим стопама. Поред ранчера и фармера неки досељеници су почињали да се баве рударством или неким другим пословима: трговином, занатством или су држали муфана.

КАТОНОВ ОДГОВОР

Римски конзул Катон Марко Порције (232—147. године пре наше ере) који је играо важну улогу у победи Римљана над Картагином, одбио је да му се подигне споменик. Кад га је један пријатељ упитао за разлог он рече:

— Ја више волим да ме питају због чега немам споменик него зашто га имам.

НЕМА СНЕГА, НЕМА ВОДЕ

У Швајцарским Алпима нема снега и изворне воде су пресушили, тако да су становници бачија морали да их напусте и преселе се у друге крајеве.

Лист „Бунд“ из Берна у једном свом напису подсећа да је 1931. године после сличне зиме, снег толико напалао 4. марта да је на појединим местима достигао и читав метар дебљине.

»ВАРШАВСКА ЈЕСЕН«

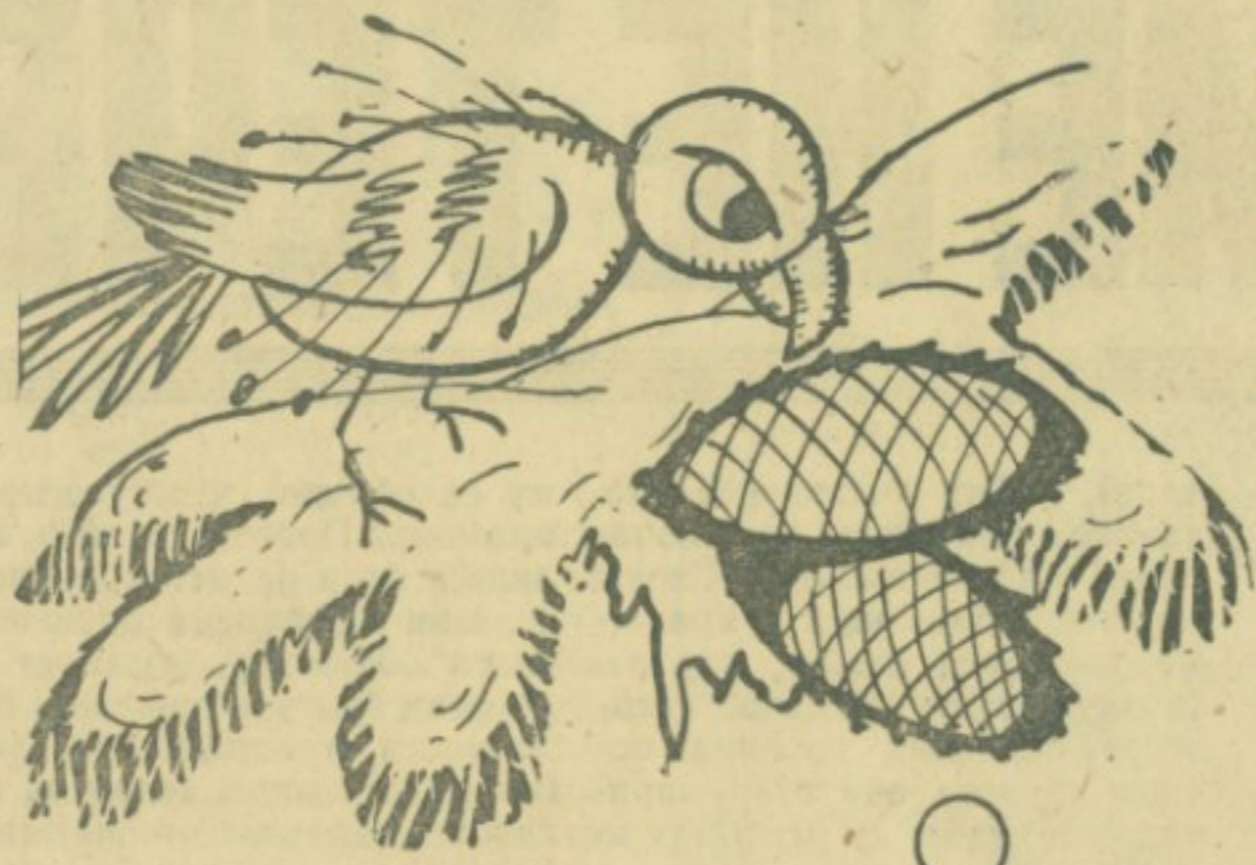
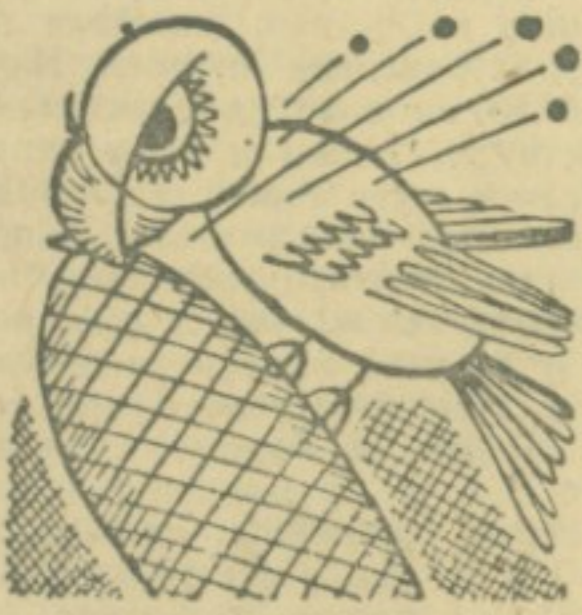
Сваке године у Варшави се одржавају фестивали интернационалне музике. Идеја је потекла од два млада композитора Тадеуша Берда и Казимира Сероцког. Прошле јесени, уз помоћ Удружења полских композитора, они су организовали „Седму варшавску јесен“.

На првом фестивалу чак и стара дела Игора Стравинског изгледала су нова јер велика дела никад не старе. Изведене су и симфоније Чајковског и Брамса. Два следећа фестивала упознала су полску публику и госте са делима Беле Бартока и композитора „бечке школе“: Шенберга, Вебера и Берга. На свим досадашњим фестивалима, који трају по осам дана, изведено је 15 дела — први пут на свету, а 43 — први пут у Пољској. Више полских композитора је створило за ове прилике значајна дела. Поред њих и многи страни композитори су припремили своја дела да се на „Варшавској јесени“ пуни пут изведу, а угледни музичари су својим интерпретирањем увеличавали значај фестивала. На последњем фестивалу, прошле јесени, изведено су и дела југословенских композитора Милка Келемена, Љубице Марић и Приможа Рамовца.

ПИСАНО ДЕСЕТ ГОДИНА

„Фауст“, своје најзначајније драмско дело, Роберт Шуман је носио дуго у мислима пре него што је 1844. почео, по повратку из Русије, да га компоује — и то прво други део а потом први који је завршио 1849. Он се једини приближио битној истини Гетеовог дела које је инспирисало и друге музичаре (на пример Листа: „Фауст симфонија“). Први пут је Шуманов „Фауст“ истовремено изведен у оквиру свечаности поводом стогодишњице Гетеовог рођења — у Дрездену, Лајпцигу и Вајмару, где је — како је писао Лист — оставио најлепши и највеличанственији утисак. Тек је 1854. године то дело дошло своју увертуру.

ПТИЦА

КРСТОКЉУН

Једина европска птица чији млади долазе на свет зими

Бела тишина царује у четинарској шуми. Растресите снежне капе готово су покриле гране јела. Само понекад слаб ветар, лако додирнувши јелу, наруши њен покој и читаву лавину снега полети доле лемећи танке суве гранчице.

Оних година када јелове шишарке добро роде, у шуми се често могу срести јата живих жаркоцрвених птица. То су крстокљунци. Додуше, китњасте су „одевени“ само мужјаци. Њихове женке су много скромније и „носе“ сивкастозелено перје.

Спретно баратајући укрштеним кљуновима, птице траже и налазе своју омиљену храну: семенике јеле. У неким европским народима крстокљунце називају „домашим папагајима“. И заиста, док из шишарке вади семе, крстокљун, слично папагају, заузима највероватније позу. „Папагајске“ склоности крстокљун нарочито испољава кад је у заробљеништву: он се брзо припитоми, мало лети, а по кавезу се креће само помоћу кљуна, често чак и спава закључивши се кљуном за решетку кавеза.

Крстокљунци живе у четинарским шумама Европе, Азије, Северне Америке и Северне Африке. Њихово благо стање потпуно зависи од рода јелових шишарки, од семена бора, ариша и беле јеле. За време народних година, крстокљунци су принуђени да се селе по читавом свету прелећући хиљаде километара. Забележена су чак масовна прелетања ових пернатих номада на Гренланд, Island, и у пустињу Кизил-Куми.

Мада се хране истом храном којом и веверице, крстокљунци чине звим животињама услугу јер успевају да „окруне“ свега трећину од једне шишарке, после чега је, као по правилу, зарјују у снег и прихватају се друге. Под топлим пролећним сунцем, шишарке на јелама се осуше, растварају се и семенике се разлети ношено ветром. Међутим, оне шишарке које су крстокљунци још зими оборили на земљу, сачувају семенике и тако служе као допуну веверицијем „јеловнику“.

У Европи се најчешће срећу три врсте крстокљунца: јелови, борови и белокрили. Борови крстокљунци, који се хране искључиво семенем борових шишарки, има кратак, изванредно масиван и јак кљун. Крстокљун јеловик има слабији, али зато дужи кљун. Белокрили крстокљунци који осталом семену претпоставља семе ариша, најмањи је и најлакши међу сабраћом. У осталом, на танким гипским гранама ариша већа птица не би ни могла да се одржи.

Крстокљунци немају стално место на коме би се гнездили. У правом смислу речи су номади који готово читав живот проводе на крилима. Гнезда граде тамо где тренутно има више хране. И то су једине птице које своје младе изводе у позну јесен, па чак и зими, не марећи за мраз и дичу.

Удружено јато временом се распада на парове који се гнезде у близини један другог. Женка бира густу, високу јелу и на висини од три до шест метара од земље сви ја гнездо. Промућурна птица добро пази да јој изнад гнезда буде густа грана која служи као кров и заштита од снега и вејанице. Зимско гнездо крстокљунца солидна је „грађевина“ с двоструким зидовима. Спољашни зид је од маховине и таквих јелових

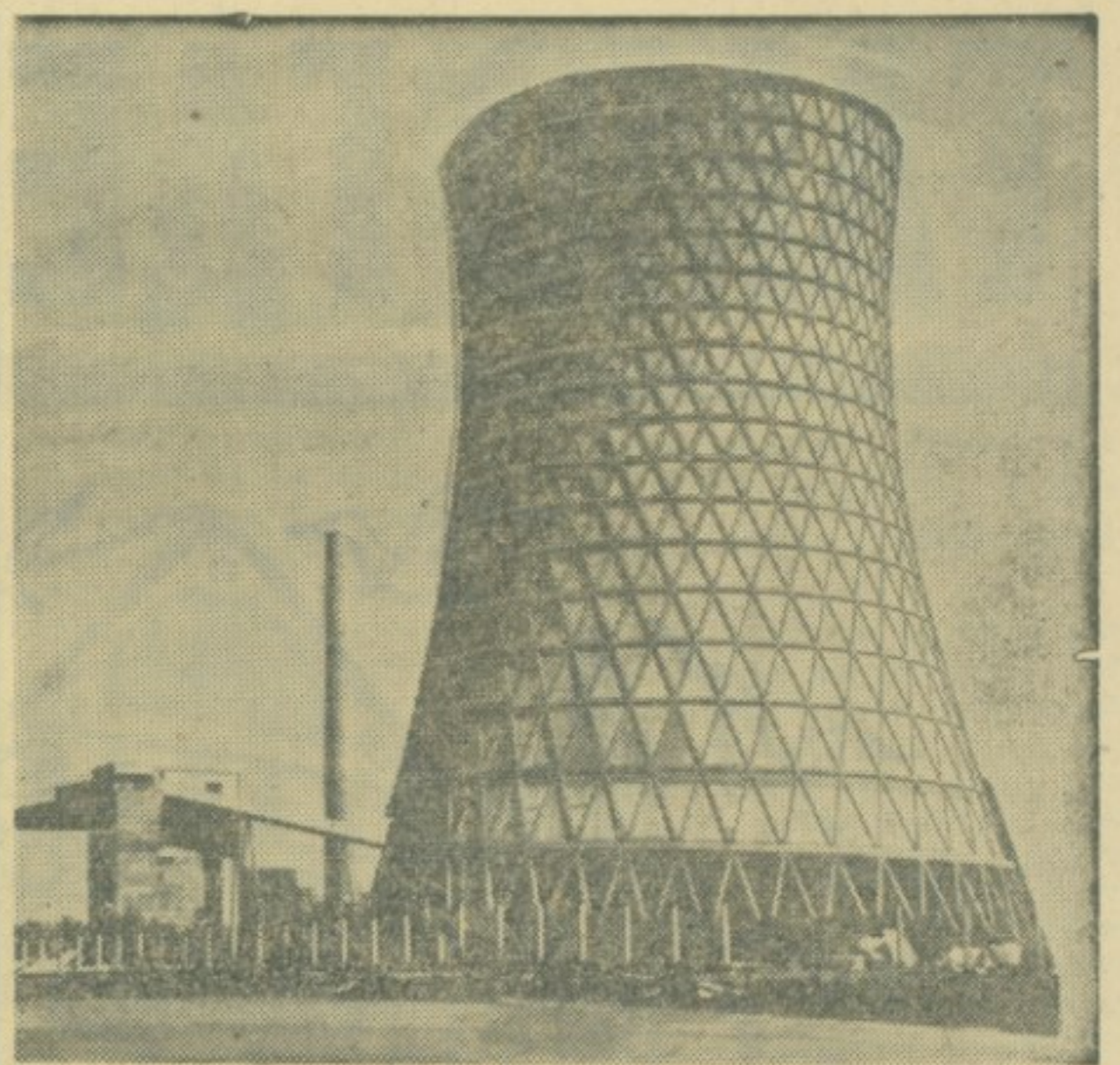
гранчица, а унутрашњи од перја и чуперака вуне.

Док женка гради гнездо мужјак јој набавља „намирнице“, храну је из кљуна, а

кад се одмара — пева. И као сваки лош певач, он пева дуго и до самозаборава. Кроз шуму се разлеже продорно звиждање које се наизменично смењује са све слабијим шкргутањем. Његовој сапутници се та песма, очигледно, свиђа: жустро ради и без од мора гради њихов заједнички топли дом.

Ево стан је готов и ускоро ће се у њему појавити три до четири плавичаста јајета. Кроз петнаест дана из њих ће се испилети птићи, а две седмице касније одважни младунци излетеће из гнезда, че сто — право на мраз. Додуше птићи ће још дуго остати на бризи и издржавању родитеља: крајеви њиховог кљуна још се не преклапају и због тога они не могу сами да ваде семенике из шишарки.

Код крстокљунца је забележена једна занимљива појава: труп угинуле птице заједно са лепим перјем може да се очува више година. Ово се објашњава начином исхране: птица се толико „натопи“ смолом из семенца четинара да делимично стекне својства мумије. Међутим, крстокљунци који се држе у кавезу и добијају другу храну, губе ова својства „живих мумија“.

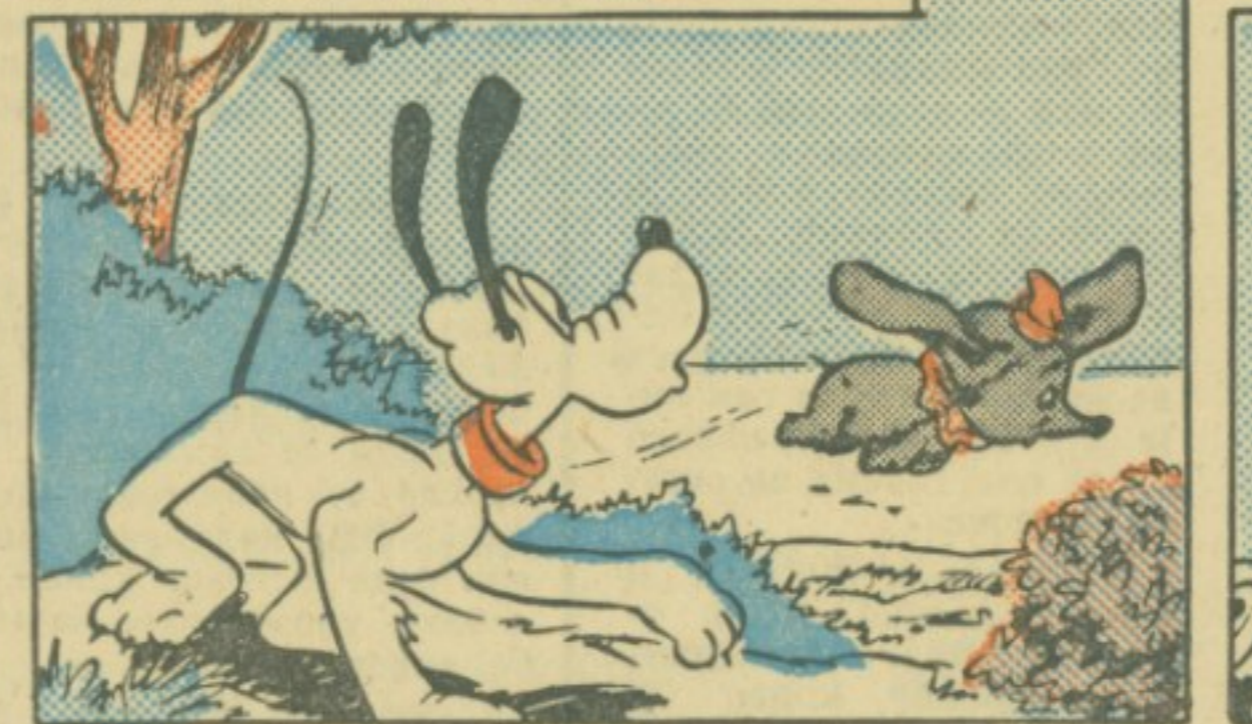
НОВА ТЕРМОЦЕНТРАЛА С ГАСНОМ КОМОРОМ

У Букињу код Тузле већ се довршава нова термоцентрала с великом и 60 метара високом гасном комором од бетонских плоча. Комора служи као кондензатор паре. Грађење термоелектране траје већ три године а кад проRadi даваће велике количине струје за индустрију тузланског басена. Угађ се из вагона аутоматски претоварује у силосе који ће снабдевати централу горивом.

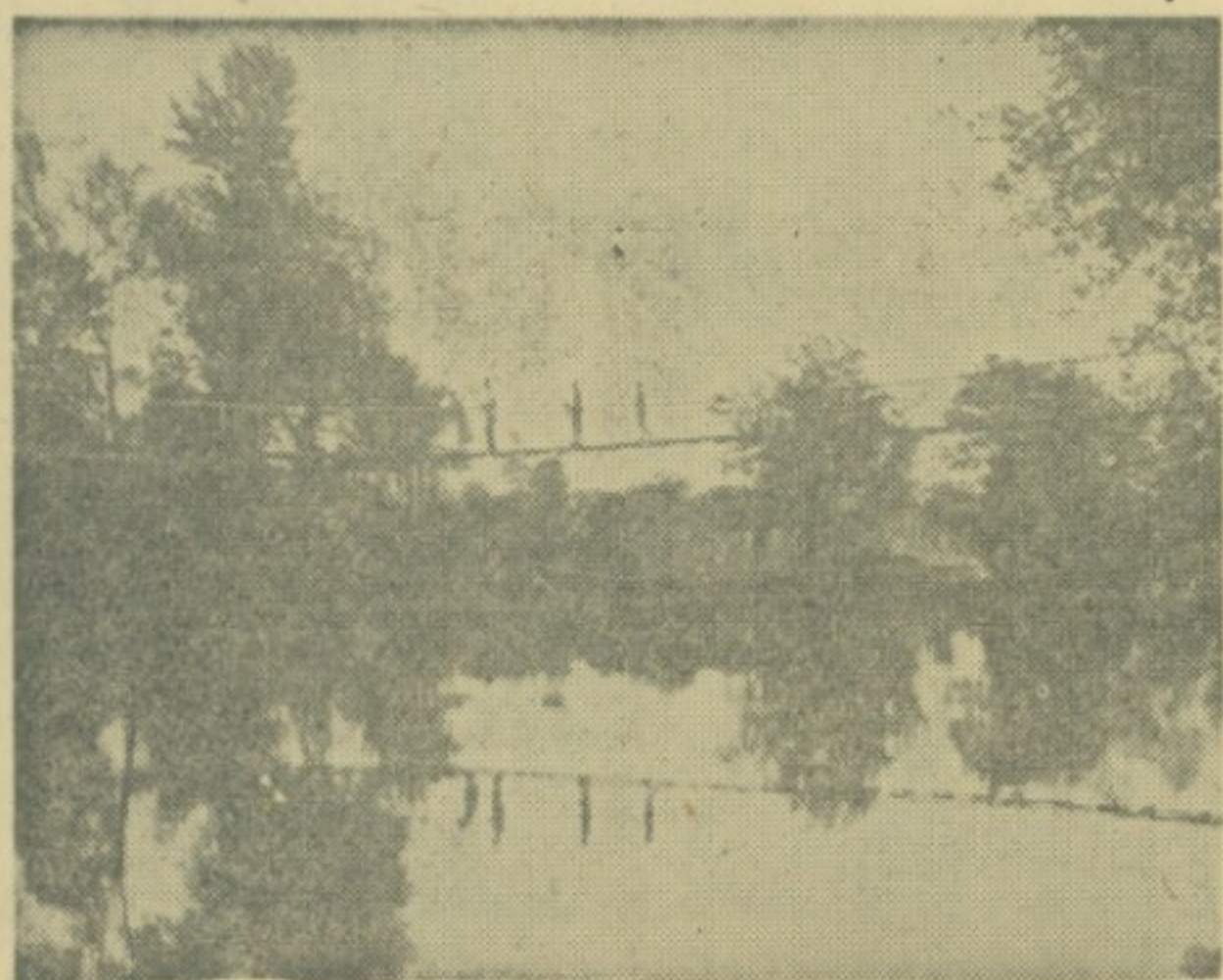
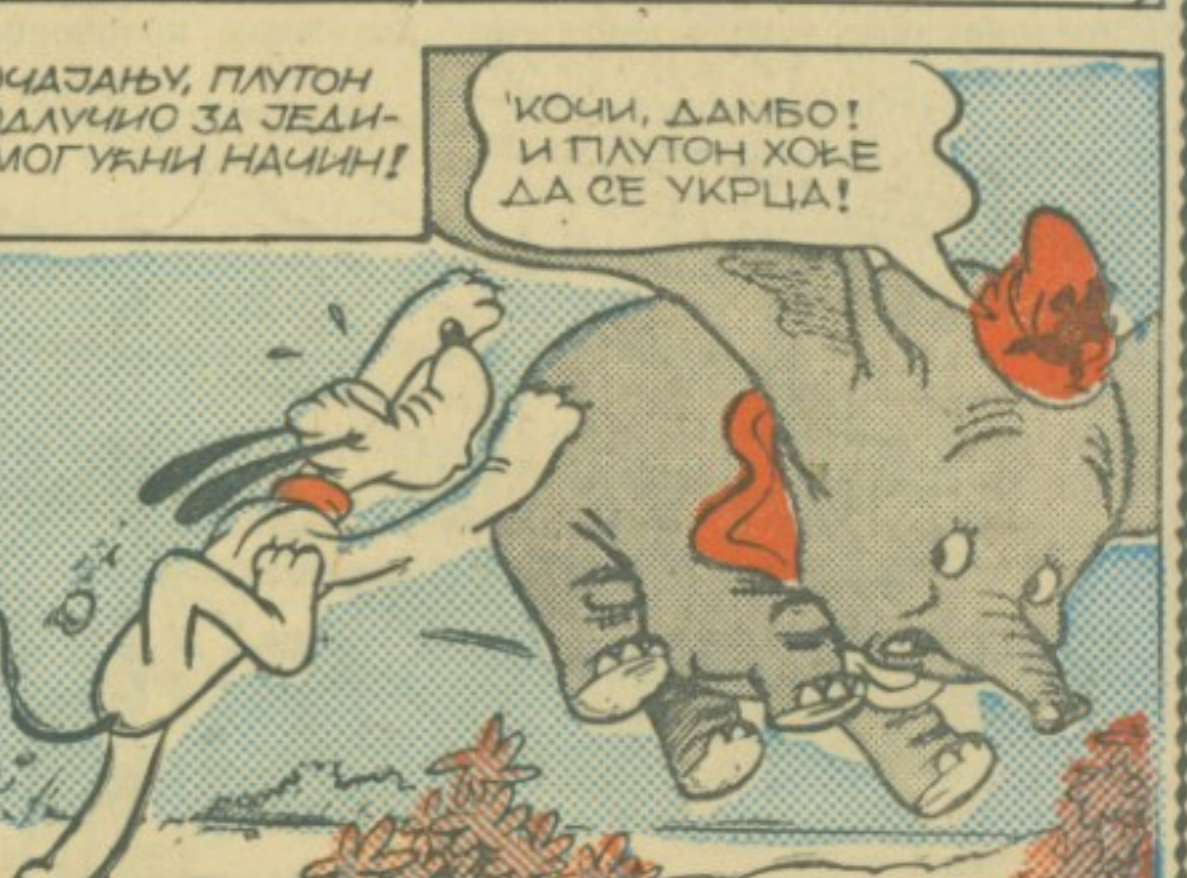
ПЛУТОН У ЦИРКУСУ

И ПЛУТОН ЈЕ ВИДЕО МАРКУ! И СМЕСТА ЈЕ ПРЕПОЗНАО!

Али, како да то саопшти Тимотију и Дамбу... БЛАГОВРЕМЕНО?

Висећи мостови

На Западној Морави и Ибру има преко 20 висећих мостова, изграђених за последњих десетак година, који служе за прелаз преко река. Уједно су и права туристичка атракција. Један од најлепших подигнут је на Ибру у Матарушкој Бањи. Овај се налази у Сирчи код Магнхрома недалеко од Крађева.

ТАМО ГДЕ ВРЕМЕ НЕ ТЕЧЕ

Острво Сарк у Ламаншу припада Енглеској а његов парламент води дебате на старо-француском језику. Господарица острва у-бира данак у вуни и кокошима

Постоје у Европи три острва чији становници и данас живе по страни од узбуђења нашег бурног времена. Иако се острва налазе сасвим близу обала Француске, на њима је пободена енглеска заставица.

Житељи ових ситних острва расутих по Ламаншу ослобођени су пореза, приреза, царине, полицијске контроле. Управљачи острва руководе се законима из време на Елизабете I и Чарлса I. За њих се време буквално зауставило пре неколико векова. Иако, острвљани не прегледају у свему модерна времена. Наиме, недостатак у природним богатствима принудно их је да се у последње време оријентису на један савремен извор прихода — туризам.

Површина Херма износи свега 1,3 квадратни километар. Острвце је издужено и веома уско: у дужини има два километра а на најширем

месту свега 800 метара. Ту живи само 40 становника. Сопственик Херма мајор Вуд организовао је на острву поштанску службу.

Острво Жету са своја два малена „сателита“ — Фокомерон и Гревиснон — заузима око 48 метара Дужина Жетуа је 800, а ширина 600 метара. Острвом и његовим сателитима управља неки В. Клифт.

Острво Сарк заузима 15 квадратних километара Његових 500 житеља покорав се једној жени леди Сибиле Хазвеј коју из милоште зову „господарицом Сарка“.

Сибиле Хазвеј управља Сарком од 1926. године. Острво је добила у наслеђе од оца који је био двадесети по реду господар Сарка. Историја острва веома је бурна, често крвава. У шестом веку монах Маглар са „шест пута по десет сабраће“ основао је на острву манастир. На

тара). Тих четрдесет поданика сматрани су почасним становницима Сарка; свакоме од њих краљица је, поред земље, даровала по мушкету. И данас четрдесет почасних грађана острва користе ову стару привилегију само су мушкете за мјенили винчестеркама.

Четрдесет почасних грађана и двадесет посланика чине парламент. Један члан парламента представља десет житеља. Парламент се састаје три пута годишње код леди Сибиле која му председава. Дебате се воде на старо-француском језику, а на њему се формулишу и закони које парламент доноси.

Господарица Сарка добија годишње у облику данка десети део жетве и десети део

му се обично чувају сено и кромпир. Постоји и шеф полицеје који је истовремено и „главни командант оружаних снага“. Његова дужност је да води бригу о државној безбедности и одржавању јавног реда и мира. Један од његових задатака — најтежи, неоспорно, — састоји се у томе да распоређује посао на који се два дана у години позивају сви мушкарци старији од шеснаест година. Та два дана они одлажу путеве, секу шуму и врше исправке и малобројним јавним зградама.

Број туриста који посећују Сарк стално се повећава тако да осамнаест гостионица (колико Сарк има) није довољно да прими све оне који желе да извесно време проведу на овом заиста лепом и живописном острву Ви сок и окомите обале спуштају се према мору, долине су зелене, жуборе потоци. Никакво моторно возило не нарушава мир на острву; закони, Сарка забрањују употребу аутомобила, мотоцикла и скутера. Острвљани се возе бициклима и кочијама.

Из историје Херма познато је да је острво припадало манастирском реду који га је напустио у 17. веку. На Херму се променило много господара. Један од њих, немачки принц Блихер фон

Сарк су нападали Викинзи и гусари, француска војска држала га је под окупацијом од 1549 до 1554. године.

Ту се затим искрцао витез Ели де Картер који је долее обитовао на суседном острву Церсив. Де Картера је пратило 40 породица његових вазала. Колонисти су изградиле луку и насеље од материјала што су га донели са собом, а кад је то било готово Де Картер се упутио у Лондон краљици Елизабети да би је известио о својим успесима. Шестог августа 1565. године, Елизабета је даровала Де Картеру острво али му је поставила само један услов: да на Сарку не живи мање од 40 људи и да сваки од њих обрађује 15 акра земље (стара француска мера; око шест хек-

вуна острижене с домаћих оваца. Поред тога, свако дво риште даје јој по кркош петла или овцу. Приход од туризма, хотела и кафана знатно је већи од овог средњевековног данка. Краљица Елизабета није у своје време могла претвидети да ће острво посећивати туристи, тако да овај приход није оптеретила порезом.

На острву се могу држати само пси. Једино леди Сибиле има право да држи керушу. То је записано у повељи о устројству Сарка. Недавно је на острво дошао неки Ран са својим псом по имену Цип. Две године је Ран убеђивао све суграђане да је Цип кер, али се на крају крајева догодило неизбежно: свет су угладали њени псићи. Озбиљно кршење закона! Одмах је сазван парламент и Рану је било наређено да се ослободи керуше. Тада, надајући се да ће одуговлачењем добити спор, Ран је по дигао праву узбуну преко штампе. Олазале су се хиљаде читалаца и петиције су полетеле господарици Сарка. Пошта на острву, која обично нема посла, буквално је била преплављена телеграмима и писмима. Аутори писама изражавали су своје недовољство. Али, владарка острва била је неумољива.

— Сваки преседан је искључен — изјавила је она. — Зашто бисмо ми сад кршили закон који постоји векови-ма?!

„Господарица Сарка“ ужива још једну привилегију: само она може да гаји галебове. На острву је забрањено убијање галебова и уништавање њихових јаја. Преступници се кажњавају: галебови су неопходни бродарима. Јер, када зими магла притисне острво, крица га лебова упозоравају морнаре на опасност.

Острва у Ламаншу била су једини делови енглеске територије које су за време последњег рата Немци окупали. У почетку је на Сарку било свега десет њихових војника, али се у 1943. години број погубио на 700. Немци су сурово кажњавали острвљане: хапсили су их и одводили у концентрационе логоре, нарочито оне који су кришом слушали британске радио-емисије. Ипак, три или четири радио-пријемника Немци нису успели да открију; један од њих припадао је го споларици Сарка, доследној противници фашизма.

Свако ко дође на Сарк мора да плати порез: један нови франак (око 152 динара). На острву постоји затвор али је он давно празан и у ње-

Валштат, донео је на острво разно украсно цвеће, дрвце, па чак и кенгуре. Али, кад је почео први светски рат принц и многи његови поданици били су принуђени да напусте острво. На Херму је 1940. живео само један човек. После рата острво је за 15.000 фунти старлинга (31.500.000 динара) купио мајор Вуд.

Када је Вуд са женом дошао на острво, поразила га је страховита пустош. Није било ни воде ни електричне струје. Пuteви и стазе зарасли у густу траву, све зграде су биле полусрушене. У почетку је живот Вудових био веома тежак; чак су и по воду за пиће морали да одлазе на суседно острво Геркис.

Данас на Херму живи 40 особа: то су морнари, инжењери, хотелијери, келнерице. Сви су они у служби мајора Вуда и потичу из разних земаља. На острву постоји један хотел, десет ресторана и бар. Вуд је организовао службу везе и чак издаје сопствене марке које признаје енглеска пошта. Досад је већ изишло десет серија ових марка за које се филателисти веома интересују. Херм има и аутоматску телефонску станицу с двадесет претплатаника. Тешко је чак и замислити колико лепоте има на једном једином квадратном километру острва. Најзанимљивија је и најпривлачнија „плажа шкољки“ на којој се могу наћи шкољке Антилских острва и Мексичког залива; Голфска струја их доноси на обале Херма.

На острву Жетеуу и његовим ситнијим сателитима, који по лепоти не заостају за Сарком и Хермом, обично живе више од десет особа.

ПРИЈЕЛСТВО СА СЕНЕГАЛЦИМА

Ансамбл балета и народних игара из Сенегала у Западној Африци оставио је пријатне усмене приликом једномесечног боравка и давања приредби по нашој земљи. Особито је успела њихова приредба на виоградарској свечаности у Жупском Александровцу 22. септембра прошле године, под ведрим небом. Око 20.000 учесника на овој свечаности радо их је погматрало како пролазе кроз град и играју њихове игре пред школом. Присност је брзо учинила да се Сенегалци осете као у својој земљи. Добили су грођа у изобилу а деца су им прилазила и сликала се са њима за усмену. То су први принци који су посетили Александровац.

ЗАРОБЉЕНИЦИ ЛЕДА

Догодило се то пре више од 60 година у Јужном леденом океану.

Антарктичке јесени 1898. у Белингхаусеновом мору жестока буре захватила је „Белжика“, брод белгијске научне поларне експедиције. Желећи да се заштити од бесних таласа, вођ експедиције Жерлаш наредио је да се брод склони у узан појас слободне воде, који се, као какав клин, увлачи између ледене масе. Гора погрешка — приметио је по водом тога кормилар експедиционог брода, а касније познати поларни истраживач Раул Амундсен — није се могла начинити.

„Када се буре стишала — прича он — водени пролаз се за нама затворио и у самом почетку дуге поларне зиме нашли смо

се чврсто оковани антарктичким ледом који лагано путује тајанственим Јужним леденим океаном.

Прва етапа експедиције чини су се чланови налазили на броду „Белжика“ била је веома успешна. Морнари су открили и прилично детаљно проучили „Жерлашов мореуз“ који дели Грејамову земљу од Палмеровог архипелага, а уз то су прикупили велику колекцију и извршили разна научна истраживања.

Принудно зимовање било је тежак ударач за експедицију. У леду Јужног леденог океана дотад није зимовао ниједан брод; најмање је за таква искушења била спремна „Белжика“. Учесници експедиције нису били снабдевени ни зимском одећом, а ни довољном количином

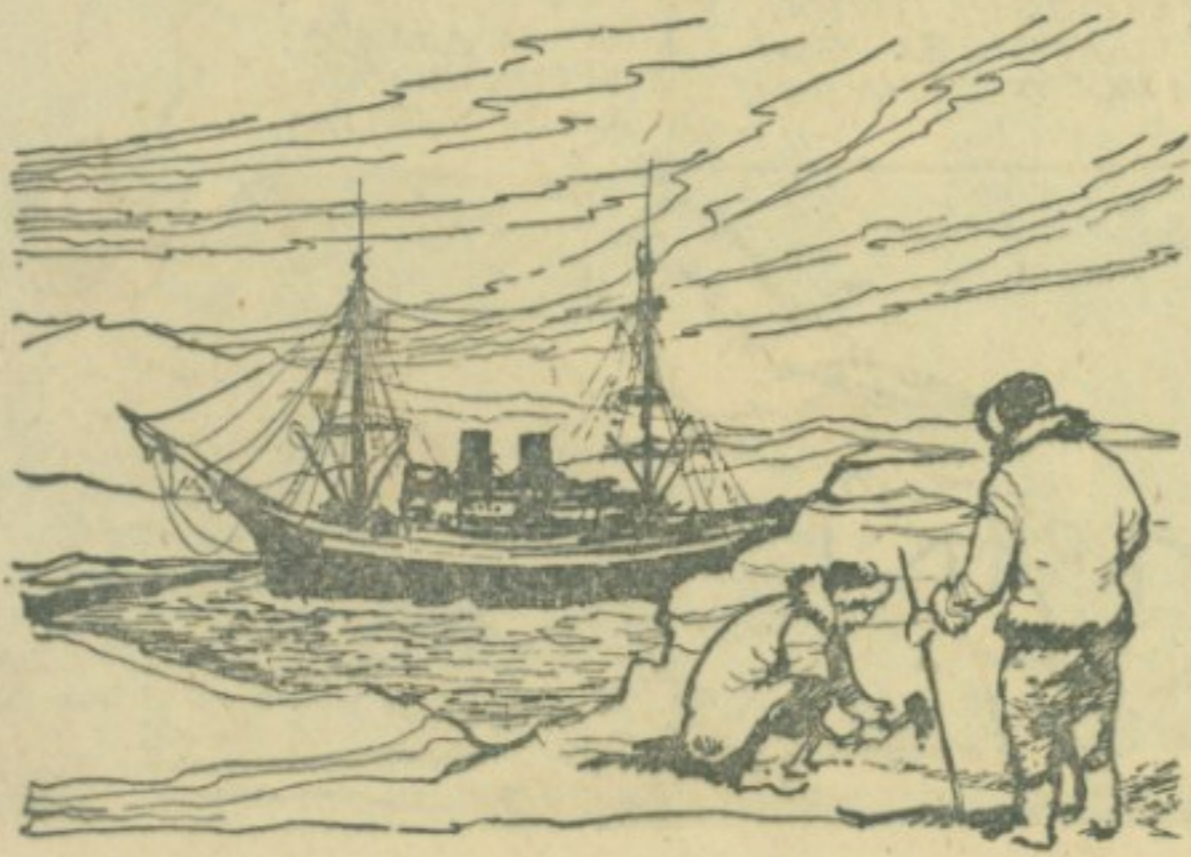
хране. Чак ни гасних лампи није било за све кабин-е на броду.

Тринаест месеци трајао је „Белжикино“ робовање у леду. Два морнара су полудела. На броду је завладао скорбут. Само су два учесника експедиције — Раул Амундсен и лекар Ф. Кук — зато што су једино месу туњана и пингвина — избегли скорбут и сачували телесну снагу. На несрећу, вођ експедиције осећао је такву одвратност према овом месу да не само што га сам није јео, већ је забрањивао да се оно спрема за остале чланове.

На крају су Жерлаш и капетан толико тешко оболели да је заповедништво бродом морао да преузме Амундсен. Он је пре свега наредио да се у јеловник, за сваки обед, унесе месо туњана. Сви чланови посаде, па и вођ експедиције, похлепно су појели прве порције. Промена у јеловнику имала је готово чаробно дејство: већ током прве седмице сви оболели почели су да се опорављају.

Ослободивши се, најзад, ледених окова „Белжика“ је крајем марта 1899. године упловила у Магеланов мореуз и после тешке и дуге пловидбе вратила се у Европу.

Тако се завршило прво зимовање једног брода у антарктичким водама.

СРЕДСТВО ЗА БОГАЋЕЊЕ КОЈЕ НИЈЕ НИКОГ ОБОГАТИЛО

Јадан Аним, куд он све не дута и шта све не измишљава. Крвези се у театру штампа књиге, сам их крчми и све нас помало вара. Ево, сад је измишљено и књигу како ћемо се сви као преконоћ обогатити, а он сам ни крајцере нема, а иде поцепан као последњи адроповац (скитница, одрпацац). Никад несрећа није толико гонила једног нашег књижевника као Јоакима Вујића. И Милован Видаковић рђаво је прошао у животу, али Аним — по несрећи назван Вујић, „чика Вуја“ — сасвим се науживао свих злоба и невоља овог света. Целог свог живота просио је у свих оних који су били моћни и нешто имали. А кад је он имао, широко је раздавао свима којима је требало. Без сумње, као што је на једном месту речено, био је „већ прикрштеном ударен мокром чарапом“.

Упркос свему Јоаким Вујић је ишао путем „литерата“, ни

сца који се неизмерно трудио, да и поред свих невоља и сталних исмејавања, учини нешто добро за свој народ. Његова је срећа била што се за њега није увек „све примало“, чак ни најгоре по грде, јер — ако је тражио, чинио је то да би могао да живи и да пише. А писао је свашта, измишљао чак и „ве родостојне“ путописе по далеким земљама у којима никад није био. Велике научнике, иако они нису, никад постојали, проглашавао је за своје пријатеље. И поред свега „што је булазило као нико свој“ он је био ипак зачетник, организатор првих српских позоришних представа и као „господин Волтер не само што је састављао позоришне комаде већ је на позорницу изашао као глумац“.

И његово штампано „Животоописаније“ пуно је невероватних измишљотина, мада онај ко га пажљиво чита, може у њему да открије добродо намерног старинског нашег

литерату, писца који је трпео све муке далеког пионира наше данашње књижевности.

После штампања свог Путовања по Србији, у Будиму 1828, Јоаким Вујић се бавио растурањем ове књиге, а уз пут и писањем мањих ствари које би лакше прошле и дошле му бар нешто новца. У исто време спремао је и своју прилично обимну аутобиографију коју ће издати у Карловцу 1833. године.

Један савременик је причао како му је „господин Аним“ који је већ и раније обилазио Панчево, понудио књижицу чији пуни наслов гласи: „Јоакима Вујића, славеносербског списатеља, истинско и веројатно средство обогатити се и своју кесу пуњити“.

Панчевачки грађанин је одмах купио десет примерака те књижице од свега 28 страница, а потом је нашао још неколико купаца. У „хаљинама је био сав подрт“, али се

држао „као да му на овом свету ништа не фали“; самоуверен, поносит и смео. Чим је примио нешто мало „хонорара“ за своју књижицу, јер је тражио све у готовом — отрчао је у прву крчму да се до бро најде и напије — ко да је изгладнео.“

Та Вујићева књижица пуна мудрих савета како се може „своја кеса пуњити“ имала је приличну прођу, јер је рецепт, бар по наслову, био привлачан за наше малограђане. И кад би Аним купио коју форинту и крајцару брзо би нестајао из мес-

друштво. „Када један јексер фали, изгуби се поткова, а једна масна кујна — чини мртв тестамент. Желиш ли богата бити, то не учи само задобити него и заштедети; и једна мала пукотина потопи велику лађу, а празна врећа не може усправно стајати. Боље иди без вечере у постељу, него с дуговима да устајеш“.

Даљг говори о кредиторима, од којих је он сам највише страдао, о луксузу, о потреби мирног и скромног живота, о уздржавању од прете раног јела и пића, од гозби, пирова итд.

Посебне савете упућује земљорадницима, занатлијама и свима онима „који ради јесу да се обогате“. У суштини, савети су врло поштени, ништа у књижици нема што би било фантастично и подваљивачко, али се ипак њених упутстава било прилично тешко придржавати, јер „људи јесу људи и ја исти (писац) волим печено прасенце уз добру чашницу вина. Пријатељи моји, ако желе да ме почасте, само то молићу их, и гурајте к томе“ — каже Вујић за себе, али додаје: „Крчање утробија нашег нек не буде изнад нас“.

Сиромашни литерат Аним, кога су људи радо примали у своје домове, јер је лепо умео да прича и измишља да „изиграва театар“, овом својом књижицом замерио се већем делу српских домаћица. Напао је њихову моду и разне женске прохте због којих њихови мужевци — које је у свом честом језичком трабувању назвао „бедни липла пацла дуласи симандли“ — морају „своју кесу празнити и себе и свој дом под кредиторе ставити“.

А ипак кад би дошао у неки дом, он би се дубоко и углањено као у „театору“ поклонило пред домаћицом и „крчећих црева“ једва чекао да се седне за сто. „Племенита госпожо, рекао би тада, ја обичам (волим) чорбицу ма сну, хи-хи-хи и најмаснеји дел од оног парченцета меса које је кроз ваше ручице изволело проћи — хи-хи-хи“.

Вујићево „Средство обогатити се“, ма колико било мудро, мало је коме помогло а свакако најмање аутору који је целог живота скомрачио.

Јоаким Вујић, организатор првих српских позоришних представа, издао је књигу о брзом и сигурном богаћењу, а сиротовао је читавог живота

ЈУБИЛЕЈ КРАКОВСКОГ УНИВЕРЗИТЕТА

Пољски универзитет у Кракову основан је 1364. године. Одмах у почетку била су установањена три факултета: правни, медицински и филозофски. Настава је одржавана на латинском језику по угледу на два најстарија универзитета у свету: у Павови и Болони. Већ на почетку петнаестог столећа извршене су извесне реформе по узору на париску Сорбону.

У шеснаестом веку уводе се нови предмети: славистика и литература, а настава није више на латинском него на пољском језику.

Пољска је прва у Европи увела звање министра наставе и први министар био је Колон тај који је извео велике реформе у просвети. Кад је 1846. Краков потпао под Аустро-Угарску, универзитет је задржао свој национални карактер и показао велики напредак на научном и социјалном пољу, тако да је 1873. године основана и Академија наука.

Студената је 1815. године било само 153, 1862 — 456, а 1900 — 1255. Данас на Краковском универзитету учи 20.000 студената.

За време рата (1939.) Немци су отерали у логор код Ораненбурга 183 професора овог универзитета. Из заробљеништва се многи ни су вратили.

Дете и свет

У октобру ове године отвориће се у Прагу изложба дечјих цртежа из целог света. Прво учешћа на изложби имају деца испод 17 година.

За сваку земљу је резервисано места за 60—80 дечјих радова у крмици и дрвету, затим слика и цртежа. Могу бити послате и дечје играчке, цртежи на сити из садашњег живота, или среће и будућности човечанства.

НАЈВЕЋИ И НАЈЛЕПШИ ПАРК У СРБИЈИ

ВРЂАЧКУ БАЊУ ПАРКОВИ ЧИНЕ ЈЕДНОМ ОД НАЈЛЕПШИХ БАЊА НА БАЛКАНУ И НАЈОМИЊЕНИЈИМ МЕСТОМ ЗА ОДМОР У СРБИЈИ. И БЕОГРАЂАНИ НАЈРАДИЈЕ ОДЛАЗЕ ТАМО ДА СЕ ОДМОРЕ. ПАРКОВИ СА ЦВЕЋАЦИМА, ТРАВЊАЦИМА, ПЛЕМЕНИТИМ ДРВЕЊЕМ, СРЕБРНИМ ЈЕЛАМА, СА АСФАЛТИРАНИМ ИЛИ УВАЉАНИМ СТАЗАМА ПРОСТИРУ СЕ НА 80 ХЕКТАРА. У ЈЕСЕН СЕ ЗАСАЂУЈЕ ЗИМСКО ЦВЕЋЕ, ПОСТОЈЕ ДВА РАСАДНИКА: ЈЕДАН ЗА ПЛЕМЕНИТО ДРВЕЊЕ И УКРА-

СНО ШИВЉЕ А ДРУГИ, СТАКЛЕНА ВАШТА, ЗА ГАЈЕЊЕ ЦВЕЋА КОЈЕ СЕ ПРОДАЈЕ ЗА ПОТРЕБЕ ДРУГИХ БАЊА И ГРАДСКИХ ПАРКОВА КАО И ВАЊСКИМ ПОСЕТИОЦИМА. ЗА ОДРЖАВАЊЕ ОВИХ ПАРКОВА УТРОШЕ СЕ ВИШЕ МИЛИОНА ДИНАРА А ЗАРАДА ОД ПРОДАЈЕ ЦВЕЋА И САДНИЦА ИЗНОСИ ОКО МИЛИОН ДИНАРА; ОСТАЛИ РАСХОДИ СЕ ПОКРИВАЈУ ОД ВАЊСКИХ ТАКСА КОЈЕ ПЛАЋАЈУ ПОСЕТИОЦИ. ПАРКОВИ СУ НЕПОСРЕДНО ВЕЗАНИ С ГОЧЕМ И ЊЕГОВИМ ШУМАМА

КАКО ЖИВЕ И ШТА РАДЕ САВРЕМЕНИ ИНДИЈАНЦИ

МНОГИ ИНДИЈАНЦИ ЈОШ ОВАКО ЖИВЕ

СТАРИ СИЈУКС ИЗВОДИ РИТУАЛНУ ИГРУ

И ИНДИЈАНСКА ДЕЦА ВОЛЕ ДА СЕ ИГРАЈУ ИНДИЈАНЦА

ОН ЧЕКА ДА ТА МАЈКА УПРТИ НА ЛЕЂА

У СРЕДИШТУ ДРУШТВЕНОГ ЖИВОТА ОВЕ ДЕЦЕ ЈЕ ОГАЊ КАО И КОД ЊИХОВИХ ПРАОТАЦА АЛИ ОНА ЈОШ НЕ ПУШЕ ЛУДУ МИРА

Када је Кристифор Колумбо открио Америку на целој данашњој територији САД живело је око 840.000 Индијанаца који су разбијени у стотине мањих племена говорили 140 разних језика. Црне, равне косе, мрке коже, дуга и права нося, били су необично слични народима јужне и источне Азије. Етнолози их сматрају монголоидном расом а у Америку су дошли из Азије преко Беринговог мореуза и Аљаске.

Данас у САД има 174 резервата у којима живи 270.000 Индијанаца, а око 100.000 њих крећу се слободно широм градских и пољопривредних рејона. Према последњем попису Службе за послове Индијанаца у САД данас има укупно 360.000 али се сматра да је њихов стварни број већи: преко 400.000. Број Индијанаца је крајем прошлог века услед борбе са досељеницима од богиња, жуте грознице — пао на испод 200.000. Али откако су услови живо-

та побољшани њихов број се удвостручио мада чистих Индијанаца нема више много. Према попису из 1910. године Индијанаца чисте расе било је 60,7 одсто али је тај број данас пао на 46,3 одсто. Више од 50 одсто данашњих Индијанаца су мешавина беле и црвене расе, а највећи процент чисте расе (98 одсто) очувао се у племену Пима у Аризони. Највећи резервати Индијанаца налазе су у Оклахоми, Новом Мексику, Аризони, Јужној Дакоти, Висконсину, Миннесоти, Орегону, Монтани, Флориди и Мичигену. За њих је одређено 53 милиона хектара земље мада обрађују само 34 милиона хектара. Да би им помогла, држава је изградила 300 канала у 17 америчких држава. Индијанци имају на располагању и огромне шуме богате индустријским дрветом. На западу САД им је забрањено да напуштају резервате док се у другим крајевима земље могу да крећу из јед-

ног резервата у други или да их дефинитивно напусте. Индијанци у резерватима имају низ привилегија: не плаћају никакве таксе или порезе, уче на вечерњим курсевима о вештини савремене обраде земље. Економски услови Индијанаца су различити у разним крајевима САД. У Оклахоми су се они најлакше прилагодили савременом начину живота, имају велике фарме, петролејска поља, руднике и стоку што им обезбеђује висок животни стандард и завидан просперитет. Може се рећи да је у Оклахоми свака индијанска породица богата. У својим рукама држе добар део акција државних петролејских компанија одакле добијају више милиона долара дивиденди годишње. На жалост, Индијанци из других племена убрајају се у најсиромашнији живаљ као Навахои и Папагоси на југозападу САД. Око 9.000 индијанских породица још станује под шаторима, у страњарама и мизерним баракама. За потребе најсиромашнијих и најзаосталијих Индијанаца отворене су последњих година 83 болнице и 12 санаторијума. Осим тога, да би се нове генерације оспособиле за обаваљање заната на вишем техничком нивоу и за професије које доносе веће приходе припрема се отварање професионалних школа.

СКОК У ПОНОР

Група од 500 Индијанаца направиле је 1777. године заседу једном воду предводио мајор Меколох, страх и трепет свих Индијанаца. Потпуно изненађени препадом, амерички војници нису могли да даду неки већи отпор и убрзо су сва 24 војника дежала мртви или рањена. Али главни непријатељ Индијанаца, мајор Меколох није био ни окрнут и поред кише индијанских стрела. Просто га „није хтела неједна“. Покушао је сам да се пробаци али то је било немогуће упркос све његове храбрости. Заседа је била тако вешто постављена да није имао куд: и напред и у позадини Индијанци су закрчили пут; с леве стране се дизала стрма литица а са десне понор дубок око стотину метара на чијем дну кључала брза планинска река. Мајор Меколох се није много двоумио. Више је волео да се разбије него да га ухвати Индијанци. И зато се решио на последњи корак: скок у понор. Притегао је коњу дизгине, притиснуо му бокове мамузама и полетео. Тај подвиг је запрепастио и саме Индијанце. Сви су стајали и без даха га посматрали како пада. Међутим, како је река била доста плитка, коњ је скочио на песак и остао неповређен као и мајор. Индијанци су као опчињени гледали како мајор са својим коњем нестаје на другој обали реке.

ВОЈСКОВОЂА — ДИРИГЕНТ

У симфонијски оркестар Берлиоз је увео и нове инструменте, а са сваким извођачем посебно вежбао. Као да је сам умео виртуозно да свира на сваком инструменту упунивао је свирача у све тајне да би извукао оно што се сматра немогућим. Према свим свирачима се опходио као према регрутима и са њима егзерцирао све док не постигне оно што жели — да све функционише као машина која се покорава само његовој вољи. Док су неки диригенти напуштали чак и уобичајену паљцу као свој „инструмент“, Берлиоз је са храстовим протом, понекад липовом шибом код које ни кора није била згуљена дириговао као војсковођа и уживао у осећању да „свира на оркестру“. Сам је писао: „Право је уживање љуљати се на мору тонова које си сам измислио чути самог себе, изненадити се при додиру са својом поезијом, осећати топлину из дубине душе. Када је циљ постигнут, небо је отворено и шта ће ти онда земља!“

ПОНЕКАД НИШТА НЕ ПОМАЖЕ
У време Наполиона III који је обновио сјај и тражио напредак, Берлиоз је у Паризу основао филхармонијско друштво. Разаслао је 3.000 проспеката, написао 300 писама, посетио 30 утицајних људи. Први концерт је имао успеха, али не и финансијског, јер није могао да покрије трошкове. После другог су Парижани говорили: „Преврните је тог Берлиоза!“ А пола године доцније, он је сам у записнику друштва забележио: „Присутни чланови су отишли, пошто су три четврти часа узалуд чекали своје колеге.“

СЛУЧАЈНО ПОГОДИО
Берлиоз се веома залагао да се у париском конзерваторијуму, чији је директор био Керубини, изведе нека од Бетовенових симфонија. Професори нису присуствовали извођењу сем једног који је волео свог ученика Берлиоза и дошао њему за љубав. Али кад се проломиле Бетовенова олуја у Ц-молу стари је побегао заборавивши у дворани свој шешир.
— Несхватљиво! Сав сам изван себе, довиђена сутра! — рекао је Берлиозу који га је стигао. А сутрадан је смиренито изјавио:
— Таква се музика не би смела писати!
— Умирите се, — сложио се Берлиоз, — таква се музика и неће тако често писати.

МОНУМЕНТАЛНОСТ И БРЗИНА

Познато је да је француски композитор и диригент Хектор Берлиоз (1803—1869.) био врло интересантна личност: волео је монументалности. Говорило се да је за извођење његових дела потребно 500 музичара али је он тврдио да је задовољан и са 450. Када је дириговао и туђа дела повећавао је обични оркестар бар са још четири таква. У дворанама се стварала паклена бука па су карикатуристи приказивали његов оркестар као скуп топовске батерије и парних машина. Један хамбуршки диригент му је рекао:

— За уметност би било боље да се нисте ни родили!
Хајне је тврдио да га његова музика преноси у време икхтосауруса и краљевства дивова пуних тешких порока, а Менделсон је писао: ове генијалности поломљених удова не могу да подносим. Изобличени неваљалац без трунке обдарености. Пише најужасније ствари а себе сматра ствараоцем једног новог света. У стању сам, да га убијем.

Сам Берлиоз је признао да у животу нема ничега стварног сем осећања и страсти. Није могао да се помири са мишљу да оно што њега одушевљава код других изазива само нестрпљење. „Како се то може схватити? — питао се. И да би доказао колико је у праву примењивао је све могуће ефекте. Из сваког инструмента измамљивао је најнеочекиваније, али за себе најсугестивније звуке и од свега тога крваво ручак којим је хранио гурмане или тек будио апетит других.

Имао је просто нападе инспирације. Његов Реквием се пролomio као из облака. Морао је да измисли неку врсту нотне стенографије да би стигао да забележи своје мисли. А марш у симфонији „Харалд у Италији“ написао је за два сата готово дрхтајући у грозници. Али је зато после тога „пљуска“, као кад се испразни облак, остајао неактиван, готово малаксао, без икакве идеје. Једна хорска песма задала му је недељама и месецима праву муку: није успевао да нађе мотив за њен рефрен. Био је сасвим изгубљен и напустио и мисао о томе. Лутао је данима поред Сене и једном, не пазићи ни како хода, упао у воду. Док је излазио, мјкар, изненада му је зазвучао толико тражени рефрен — баш онај прави.

ДЕТАЉИ О БЕРЛИОЗУ

ТАЧНОСТ ПРЕ СВЕГА

Као прави поклоник Вилибалда Глука Берлиоз није пуштао ни једно извођење његовог „Орфеја“, „Алкесте“ или „Ифигеније“. Није било препреке која би учинила да он не заузме своје место у партури бар један сат пре почетка извођења. Разговарао је са свирачима у оркестру и коментарисао о партитури. А чим би диригент заузео своје место и он је заузимао своје: будно мотрио, упоређивао ноте и пазио како се дело изводи. Није се устручавао да онога ко смета гурне лактом или га опомене. Диригент је био прва мета: на њему је концентрисао добар део своје пажње а затим на све извођаче. Глукову партитуру је сматрао светињом и зато тешко ономе ко се огреша! Једном је усред концерта узвикнуо гласно:
— Ко се то усуђује да исправља Глука? — зато што је чинела упала где није требало.
У другом делу се опет зачуо његов протест:
— Нечувено, где вам је позауна!
И — увек је био он у праву.

ОПЕРАЦИЈЕ

Велики успех савремене медицине, управо хирургије, представљају операције на срцу. Све до пре неколико година резултати у томе нису били најбољи, не само што техника саме операције још није била усавршена тако да су их чак и врло познати хирурзи у свету нерадо предузимали, него и због тога што нису постојали услови да би се таква операција са успехом обавила. Тек откако је почела да се примењује нарочита врста наркозе и антибиотици за спречавање и лечење инфекција које могу настати после операције — захвати на срцу постали су не само могућни, него се и резултати из године у годину поправљају.

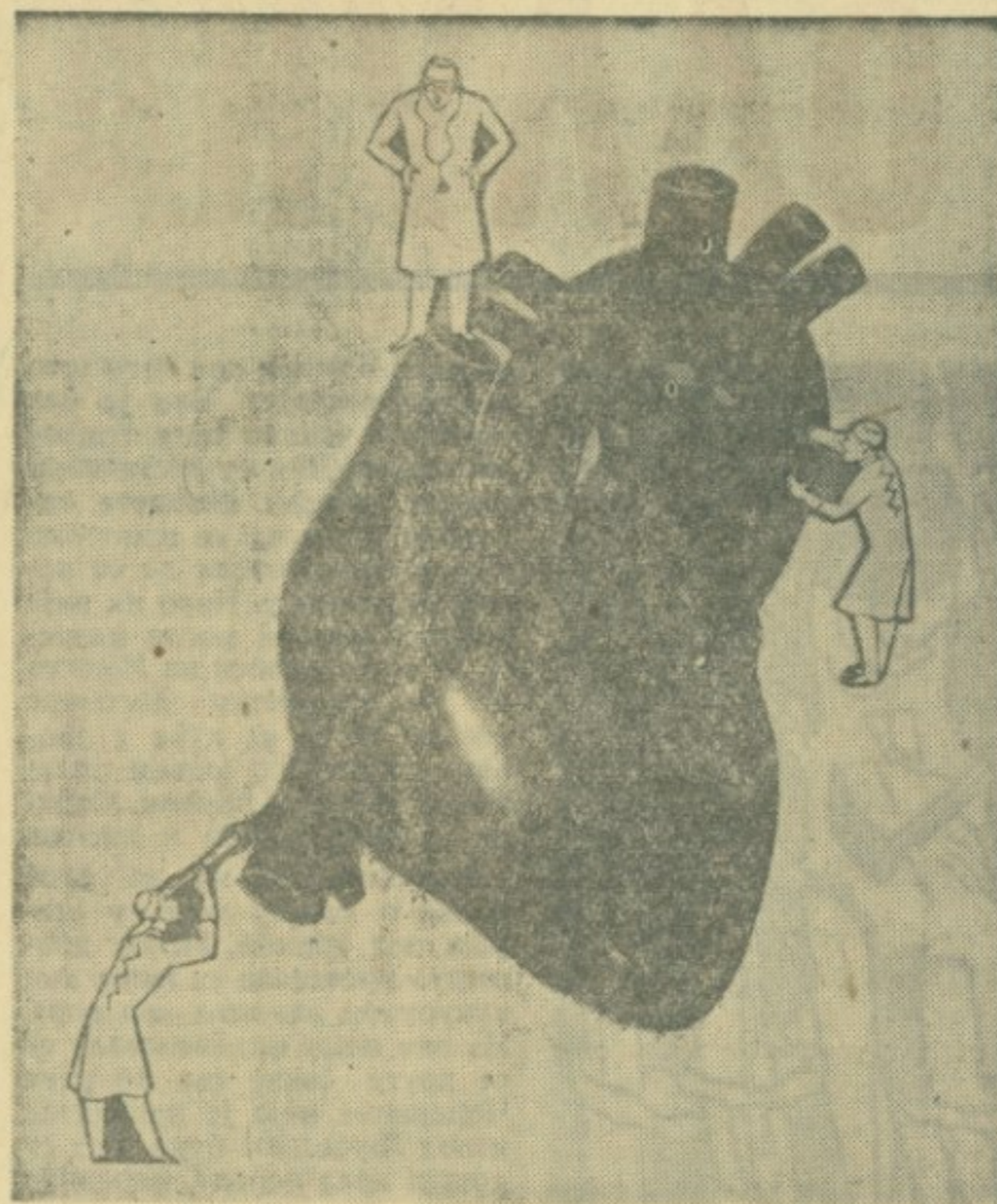
Према статистичким подацима са великих хируршких клиника у иностранству, шест до дванаест месеци после операције у 45 до 70 одсто случајева успех је задовољавајући, код 5 одсто болесника стање остаје непромењено, а код 5 одсто се чак и погоршало.

За успех операције на срцу најважније је одредити који се срчани болесници могу оперисати а који не. То зависи пре свега од врсте срчаног обољења и од општег стања болесника. Операција на срцу данас се највише подвргавају особа, обично деца, са такозваном урођеном срчаном маном, тј. са променама на срцу са којима су до

шла на свет. Постоје урођене мане које угрожавају живот и таква деца умиру одмах по рођењу. Али има срчаних мана са којима деца живе, иако не као друга здрава. Обично заостану у расту и развитку док не достигну доба пубертета или коју годину више, па затим умиру било од постепеног слабљења срчаног мишића, било од тешке инфекције срца.

Међу болесницима са урођеном срчаном маном највише падају у очи „плава деца“, деца која су рођена плавомодра услед обољења срца и неправилног крвотока, јер им се венска и артеријска крв мешају; или услед заостаја у крвним капиларима због чега наступа промена у крвном пигменту тако да он садржи већу количину измењеног (такозваног редукованог) хемоглобина, главне супстанции у црвеним крвним зрнцима, који даје плавомодр боју кожи и видљивим слузницама.

Различите су урођене срчане мане које се могу одмах приметити по рођењу детета а и доцније. Иако већина тих болесника припада групи „плаве деце“ има и болесника са урођеном срчаном маном који не морају бити плавомодри. Благодарени успесима савремене хирургије болесници обе групе данас се могу са успехом оперисати.

Ако је срчана мана изражена „плава деца“ умиру обично већ у другој или трећој години. Ако преживе то доба, онда у 80 одсто случајева могу бити оперисана између четврте и дванаесте године. Мала је таква операција прилично тешка, смртност после ње не износи више од 10—16 одсто. Постоји урођена мана која се састоји у некој врсти везе између канала плућне артерије (која венску крв одводи из десне коморе срца у плућа) и артерије аорте, у којој се налази артеријска крв — тако да се оне мешају. Али опасност не настаје толико од самог мешања венске и артеријске крви колико од до-

нијег попуштања функције срчаног мишића и од инфекције срца. Такве болеснике треба оперисати у млађим годинама, али како они могу да живе и дуже оперишу се обично и после тридесете године само што је тада операција озбиљнија. Успех у оваквим подухватима је одличан а смртност после ње износи свега 2 одсто.

У случају урођеног сужења највећег артеријског крвног суда у нашем организму, артерије аорте, може се извршити операција на тај начин што ће се сужени део крвног суда исећи и два његова краја спојити. Изгледа невероватно да се, док операција траје, крвоток зауста-

НА СРЦУ

ви у најглавнијем крвном суду нашег организма — али је тако! За то време он тече побочним крвотоком. Смртност болесника са овом урођеном маном била је досад врло висока, износила је 80 одсто од четрдесете године живота. Услед сужења аорте мале количине крви доспевају у све делове тела и нехрањени организам брзо подлеже. Сада се, међутим, велики број болесника спасава операцијом.

Савремена хирургија прихватила се и лечења неких стечених срчаних мана, које настају током живота, најчешће после прележаног акутног реуматичног запаљења зглобова. На залисцима између леве преткоморе и леве коморе срца стварају се задебљања или срашћење, смежуравање или закрччавање, што има за последицу: или проширење ушћа које у здравом срцу залисци затварају за време скупљања срца, или његово сужење тако да крв много теже пролази. У оба случаја настаје поремећај у крвотоку и доводи до оштећења срца. Данас је број оваквих болесника приличан. У Немачкој их има око 250.000.

Али, не може се оперисати сваки такав болесник. Најбољи успех се постиже код млађих особа, између двадесете и четрдесете године. Старији болесници који поред овога болују и од артериосклерозе или од високог крвног

притиска, или код којих постоји изражена срчана слабост или поремећај срчаног ритма тешко подносе операције.

Док болесник лежи на столу опијен најновијим средствима безопасне наркозе, оператор расеца грудни кош у трећем међуребарном простору и открива срце у грудној дупљи. Пошто пресеће спољну срчану кесу, кроз леву ушку срца прстом улази у леву преткомору и њиме шири сужено ушће између леве преткоморе и леве коморе. Неки пут је оно толико узано да једва прође мали прст. Ако га хирург толико прошири да кроз њега прође кажипрст или чак два прста, онда је нормалан крвоток осигуран и операција је успешно обављена.

Срце је осетљиво на надражаје по спољној површини док подноси хирургов прст у својој преткомори и комори а при томе и даље нормално ради. Наравно да се при оваквој операцији мора стално пратити рад болесниковог срца, крвни притисак и дисање.

Резултати оваквих хируршких подухвата су у 65—75% случајева добри. Многи болесници који су се пре операције једва кретали, осећали затупвање и имали отоке, после ње се неки чак враћају раду који су раније обављали.

УСКОРО — ДЕЦО — РОДИТЕЉИ — ДЕЦО — УСКОРО

излази из штампе књига

Мој отац Волт Дизни

Искрена и топла прича, из пера Дизнијеве кћерке Дајане, о аутору незаборавних ликова, Микија и Мини, Паје и Пате, Плутона, Бамбија, Луње, Маге и Шврће, Васе прасца, слончета Ђире и осталих јунака, као и творца легендарних филмова Сили симфонија, Снежане, Алисе, Бамбија и осталих.

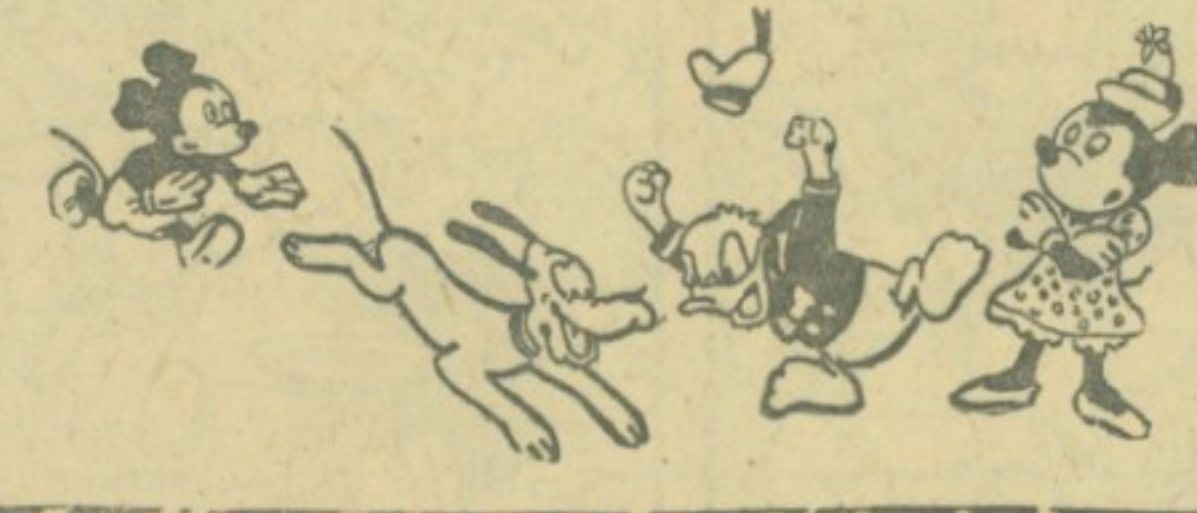
Странице ове књиге провешће вас кроз маштовит свет овог генијалног и неуморног забављача, уметника на популаризацији животиња, човека, који им је дао људске особине. Дизнијево сликање животињског царства није само естетско уживање, оно поставља питања и даје одговоре, па чак и себе, врло често, видимо кроз његове стилизоване животиње.

ЈОШ ДАНАС СЕ ПРЕТПЛАТИТЕ НА ОВО ЈЕДИНСТВЕНО ДЕЛО ДЕЧЈЕ ЛЕКТИРЕ, КОЈЕ ЋЕ БИТИ НАЈЛЕПШИ ДАР ВАШЕМ ДЕТЕТУ.

Књига је богато илустрована Дизнијевим јунацима, као и фотографијама из живота аутора и његове породице. Књига излази из штампе у априлу ове године.

По изласку из штампе књига ће бити знатно скупља од претплатне цене.

КЊИГА ИМА ЗАШТИТНИ ЛАКИРАНИ ОМОТ, ИЛУСТРОВАН У ВИШЕ БОЈА — ЦЕНА ЈОЈ ЈЕ 800, ПЛАТИВА У 2 МЕСЕЧНЕ РАТЕ.

Претплатно одељење ПЗ
ИЗДАВАЧКОМ ПРЕДУЗЕЋУ „РАД“
Београд, Моше Пијаде 12

Овим се неопозиво претплаћујем на књигу
МОЈ ОТАЦ ВОЛТ ДИЗНИ
по цени од 800 динара
који ћу износ уплатити у две месечне рате, по
400— динара на ваш текући рачун 101-112-1-524

_____ (Презиме, очево име и име)

_____ (Занимање и број личне карте)

_____ (Место и тачна адреса)

_____ (Датум) _____ (Потпис купца)

(Обавезујем се да ћу сваку промену адресе јавити Издавачком предузећу „Рад“, у року од 3 дана.)

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ „РАД“
Београд, Моше Пијаде 12, тел. 30-241

ЈУНАЧКА ОДЛУКА

се мало одморе пре него што га ликвидирају. Био је без оружја и нашао се у тешкој ситуацији. Док су гестаповци седели пушећи цигарете наредили су да им се припреми јело а онда почели да се нешто договарају. Нико их није разумео али се могло наредити да се то односи на Милутина. По завршетку договора извели су га из куће у двориште ограђено кољем оплетеним врбовим прућем. Ограда је била чврста и висока.

Наредили су му да узме будак и лопату који су стајали под тремом. Испод дворишта протезала се њива под кукурузом зеленим као гора. На ову њиву надовезивале су се друге њиве све до реке Чемерице која је протичала испод Љубићког брда. Кад су дошли пред ограду, наредили су му да копа јаму.

Немци су једним општрим дрветом прво трасирали јаму дугу два метра и широку један. Чим је видео обележје, Милутин је схватио шта му се спрема. Будаком је почео да скида прво бусење. Док је он то радио, есесовци опет нешто почеше да се договарају. Милутин је из свега разумео „шпанс“, и знао да је реч о ракџи.

Један гестаповца оста са Милутином држећи откочен шмајсер, а остали одоше у подрум. Похлепност за ракџијом уманила је њихову буд-

ност. Били су сами и далеко од контроле старешина.

Док је Милутинов стражар корачао поред њега, из подрума је допирало грохотан смех. Пошто је ископао први слој земље, Милутин одложи будак и уз лопату да избаци бусење. Стражар га је пажљиво мотрио, а они из подрума још нису излазили.

Док је копао себи гроб, Милутину су се кроз главу низале слике из детињства: сећао се свега онога што га је везивало за ово двориште. У мислима му прохујаше два десет и две године живота. Грозничаво је размишљао како да се спасе. Есесовац му је стајао више главе са шмајсером, а он је имао само будак. Остали Немци су у подруму. Ако нешто покуша: стражар ће покренути прст на окидачу. Пресећи ће га за трен, док он још будаком не стигне ни да замахне.

Стражар тихо зазвизда неку мелодију. Милутин помисли да му је за тренутак пажња опала. Очигледно је о нечем пријатном размишљао. Био је то тренутак одсутности од рата.

Милутин брзо одлучи да се послужу будаком.

Замахнувши будаком као да копа земљу он се сави у леђима, тако да му се држалица коју је чврсто држао нађе изнад чела.

У том тренутку стражар, приближавајући му се, нађе се испред самог Милутиновог лица. Милутин није стигао ни да га ухвати пуним погледом, а већ га је из све снаге врхом будака ударио по сред чела.

Ударац је био њевит и снажан. Есесовац се склока, дивље урликнувши. Они из подрума излетеше.

Милутин се једним покретом баци преко ограда, и при купивши сву снагу поче да бежи кроз кукуруз. Есесовци за њим отворише ватру; испразнише по два шаржера.

Захваљујући кукурузу који беше висок и зелен, Милутин умаче а да га нису ни окрнули. Кад изби из њива нађе се пред реком Чемерицом. У ушима су му одзвонали пуцњи шмајсера и шуштање кукуруза.

Узалуд су гестаповци викали: Халт! Халт!

Видевши да га Немци не гоне, Милутин окрену низ реку, па заокрете према селу Милићевцима, изнад којег се уздизала планина Рожањ.

У планини нађе групу устаника које је одраније познавао. Намеравао је већ да им се придружи, али овај догађај је убрзао његову одлуку да оде у партизане. То је било време када устанак само што није букнуо.

Док се не њронаје...

Британски адвокат Ц. М. Ј. Еванс тражи да се донесе нов закон по коме би преступници који су опљачкали нечији новац морали да остану у затвору докле год не врате цео износ, јер крадљивци знају да скриву свој плен тако

добро да га власти не пронађу. По издржаној казни они од тог новца обично наставе да безбрижно живе. А шта оштећени имају од тога што је допов кажњен и што је издржао казну кад свој новац не добију натраг.

Био је већ допола ископао сопствени гроб када је одлучио да покуша будаком да убије Немца

сок, стасит, бистар и отресит није имао прилике да покаже своје способности: иницијативу, хладнокрвност и одлучност. Чим се вратио кући, наставио је стари посао.

Немци су одмах по окупацији Чачка, почели да у граду и околини хапсе и убијају виђеније и сумњивије људе. И Милутин им је запео за око. Сарадници окупатора, који су се одмах појавили, окарактерисали су га као „национално неспособног и опасног по безбедност“. Ову оцелу одмах су доставили Немцима.

Дани су пролазили. Некако непосредно пред почетак устаника једна гестаповска патрола кренула је његовој кући у Соколиће. Имала је за-

датак да га одмах убије. Успели су да га изненаде. Када су упали у двориште са шмајсерима на готове, затекли су га на дрвњанику. Пришли су му, а затим му наредили да с њима уђе у кућу.

Претресли су је целу и кад су видели да им не прети никаква опасност, одлучили да

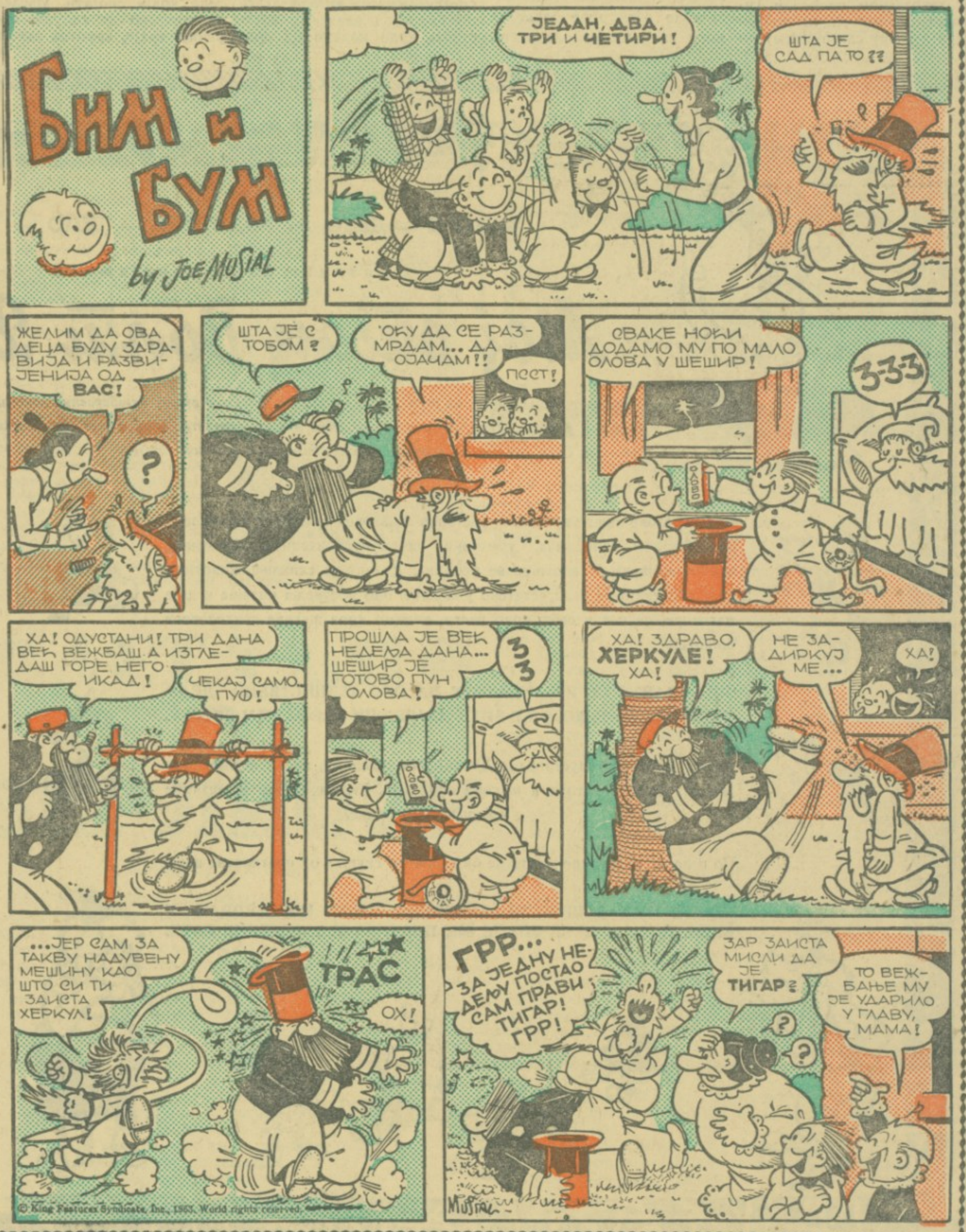
Једног априлског дана, 1941. године Милутин Комадић, резервни артиљеријски поднаредник, вратио се својој кући у село Соколиће крај Чачка.

Војска је била разбијена, а он у пуној снази. Млад, ви-

МОДЕРНИЗОВАЊЕ СЕОСКИХ НЕВЕСТА У ЗАПАДНОМ ПОМОРАВЉУ

У западном Поморављу, око Трстеника, села се модернизују — изграђују се нове куће с комфором, купује се собни намештај као у граду, кухиње се електрифицирају. У складу с тим модернизују се и младе девојке као невесте: на дан венчања облаче хаљине по грађанској моди, једино задржавају сеоску фризуру — плетенице низ груди а на глави бели вео.

„ЈА ТЕ ОДБАЦУЈЕМ“

Да би могао по други пут да се ожени Саед Мохамед Абдул Рахман, који живи у Лондону, требало је да се разведе прво од прве жене. Како није имао новца да отпутује у Аден где она живи, он је снимио на плочу три пута исту реченицу која се у таквим приликама, према муслиманском обичају, изговара: „Ја те одбацујем“. Плочу са овом реченицом послао је поштом.

ПОШТОВАЊЕ ПРЕМА МУВАМА

— Не чините зло муви! — каже доктор Венсан Дегие са Пенсилванијског универзитета, који је дуго времена проучавао живот мува и дошао до закључка да „муве и још неки инсекти могу да осете слична узбуђења као и људи“.

„НАЈМАЊИ И НАЈВЕЋИ ПАРИЗ“

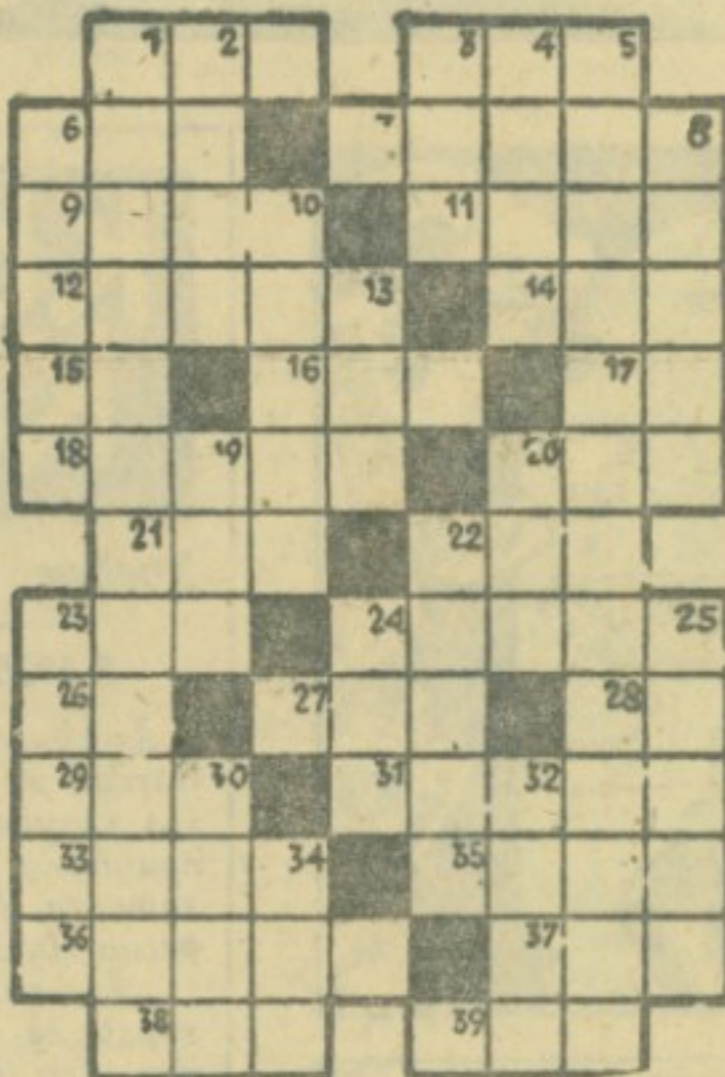
У жељи да привуку што већи број туриста Сједињене Америчке Државе готово у целом свету имају путничке бироа који деле проспекте са опширним подацима о Новом свету. Ко жели да путује у Америку сазнаће између осталог да тамо постоји двадесет градова који носе име Париз. Ти градови нису наравно ни приближно онолики као метропола Француске. Највећи амерички Париз налази се у Тексасу и у њему живи 21.000 становника, а најмањи у Индијани са свега њих 50.

КАО ЗМИЈА

Циновски федер на овој слици није намењен за одбацавање људи у космос, већ да би се о њега обесиле платформе за лансирање космичких ракета.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) равнија, 3) поклоп, 6) превлака на Малаки, 7) лугар, 9) део биљке, 11) варошица у Србији, 12) личност из Гогољевог романа „Тарас Булба“, 14) ивица, 15) аутомобилска ознака за Вирвингтону, 16) кретање кроз ваздух, 17) предлог, 18) наш познати комедиограф („Покојник“), 20) врста четинара, 21) гооба, 22) пољов, 23) прилог за време, 24) соба за примање гостију, 26) два сугласника, 27) стојер, 28) музичка нота, 29) припадник огранка старих Словена, 31) крас, крип, 33) север (стр), 36) индустријска биљка, 36) војник у Турској и арапским земљама, 37) град у Француској, 38) познати заменица, 39) доњи део посуде.

Усправно: 1) доступност, 2) узраст, 3) валујка, 4) река у Азији, 5) сектор у привредној организацији, 6) комедијаш, лакрдијаш, 8) наш шахиста (Браслав), 10) стари сребрни новац, 13) град у Метехији, 19) место у Срему, 20) морско купалиште на острву Брачу, 22) хемијски елемент, 23) врста атмосферског таласа, 24) тачност у воју, 25) пи-

сар, бележник, 30) такмичење у брзини, 32) град у Француској, 34) презиме познате филмске глумице (Дорис).

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) омас, 5) „Алда“, 9) Сервантес, 10) ара, 11) Дали, 12) го, 13) јер, 14) ој, 16) она, 18) нек, 20) Кле, 22) алт, 24) Штајниц, 26) сви, 27) Ипр, 29) вод, 31) оса, 33) ра, 35) сав, 37) аг, 38) Алек, 40) Роан, 42) Караване, 43) атар, 44) Нмор.

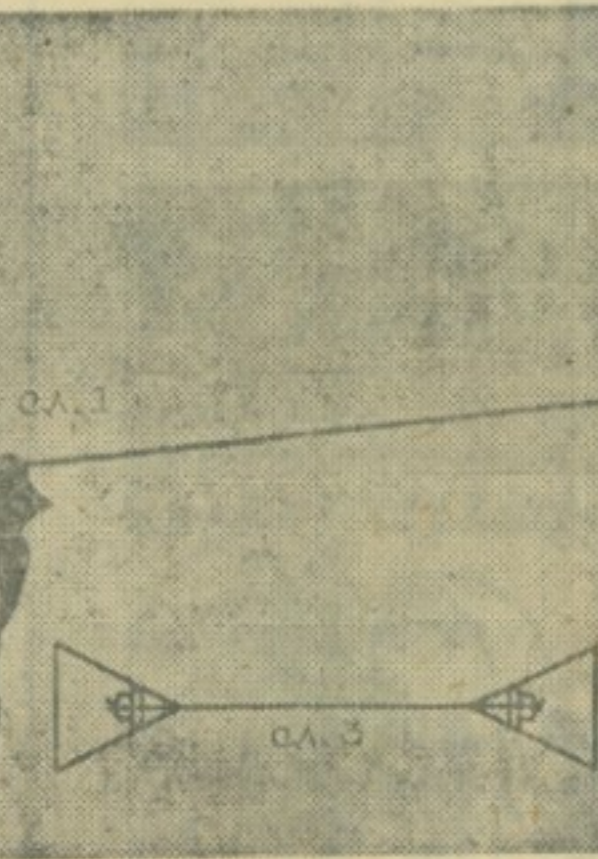
Усправно: 1) Осогов, 2) Нерон, 3) Ера, 4) свој, 5) Андре, 6) Ита, 7) дело, 8) Асијут, 14) „Енеида“, 17) актив, 19) Каиро, 21) ла, 23) Ли, 24) Ш(експир) В(илијам), 25) ил, 26) сарака, 28) Вагнер, 30) Оскар, 32) свако, 34) алат, 36) Враг, 39) ера, 41) оин.

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

ТЕЛЕФОН

Овим својеручно направљеним апаратом разговор вас неће много стајати а моћи ћете да разговарате са својим другом на раздаљини од 10 до 100 метара. „Апарат“ се састоји од два фишека-слушалице које сте начинили од два полукружна (са пречником од 10 см, сл. 2) чврста папира или картона, уролали их и залепили по ивици. Једна „слушалица“ ће служити да се у њу говори а друга да

се из ње чује говор и обрнуто. Не заборавите само да када говорите принесете фишек устима а кад слушате — ушима. Два метална затварача од боца (сл. 2) послужити вам као мембране у слушалици. Повежите их кон-

цем од најлона или свиле дугачким од 10—100 метара. Сваки затварач (мембрану) пробушите, увуците најлон конач и вежите дебели чвор. Затвараче, да би чвршће стајали, залепите по ивици за унутрашњост

НАЈБОЉИ ОРАЧИ НА СВЕТУ

Многи жузућен човек, кад би му се поставило питање: каква је корист од глиста, одговорио би да оне једино служе риболовцима као мамац на удици. Међутим, научници се с тим не слажу. Напротив, многи од њих сматрају да је глиста једна од најкориснијих животиња на свету. Можда то изгледа претерано, али ако се мало пажљивије погледа видеће се да у томе има много истине.

Први је Дарвин, после студиозних испитивања, изнео мишљење да количина и дејство глиста играју велику улогу у измени материја у обрадивом земљишту.

Данас је тачно утврђено да нигде на свету нема плоднога тла без садејства глиста. Оне су најбољи и највреднији орачи-прерађивачи хумуса. То се не односи само на нашу обичну кишину глисту, него и на велики број

других врста које живе од Арктика до тропских крајева. А треба знати да у тропима, као на пример у влажним прашумама Цејлона, има глиста, које су дугачке и преко пола метра а дебеле као змије. У Европи, како је израчунато, на једном јутру до брзе оранице има најмање 50.000 глиста, а може их бити и до пола милиона!

Некада се сматрало да су глисте штетне, да подгризају корење биља. То је потпуно нетачно. Глиста „јде“ земљу и пропушта је кроз своје дугачко црево. У земљи се налазе различите биљне и животињске труле материје које јој служе као храна. Па и лишће и сламке које глиста ходице, послужити јој, кад иструле, као храна. Искористићу земљу глиста избацује овлажену и прерађену. На тај начин она помаже бактеријама у земљишту да се хране, а исто тако ситним организмима, познатим под скупним именом едафон. У уситњеном и прерађеном хумусу те бактерије се боље размножавају и развијају стварајући азот. Поред тога, хумус постаје растресит, проветрава се и у њему се ствара угљенична киселина.

Замислимо 50—500.000 ових живих створења на једном јутру земље како непрестано, у току целе године, сем ако гле није потпуно замрзнуто, преврћу земљу. Израчунато је да оне у току стотину година створе слој растреситог хумуса дебело 30—50 сантиметара.

У томе се састоји највећа корист од ових неугледних створења, на која људи са толиким ниподаштавањем гле дају. Зато није чудо што амерички стручњак А. Ц. Масен у свом извештају поднетом Представничком дому каже да дуготрајне поплаве Мисисипија уништавају плодност земљишта — зато што униште све глисте!

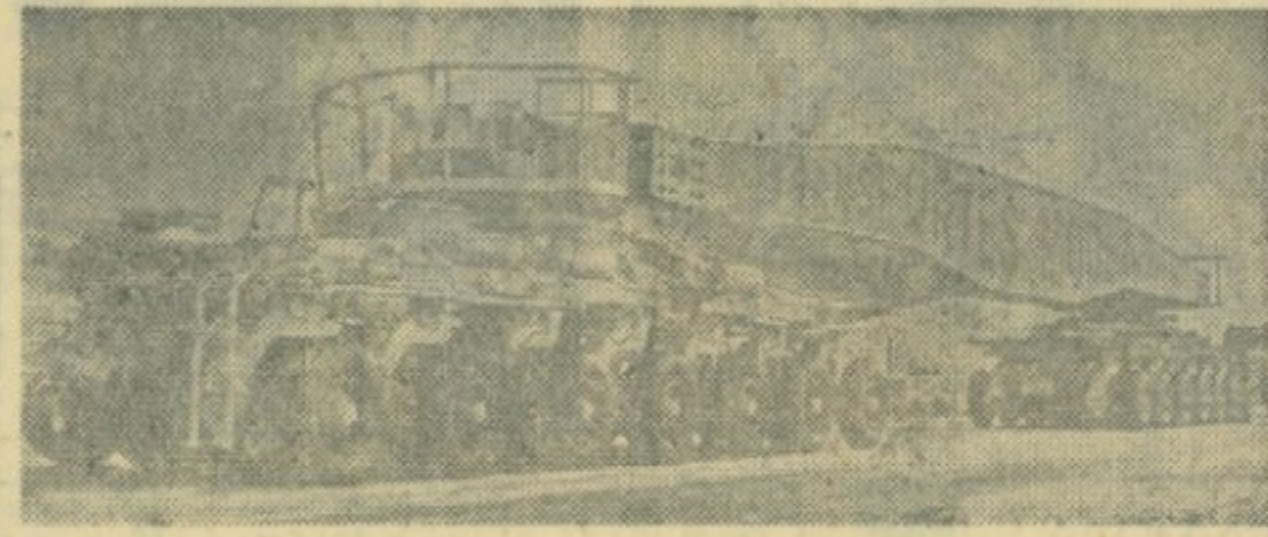
СКИТЕР

Возило којим управља овај јапонски „каубој“ са шведских Алпа, начињено је од три саобраћајна средства: неке врсте дечијег аутомобила са аутодрома, скутера и скија. Идеално је за чување стада северних јеленова којих понекад има две до три хиљаде, јер је за чувара мање заморна возња на њему

него на досадашњим скијама. Ово возило, названо „ски-тер“ има и мотор који се креће помоћу бензина.

ПО ЧЕТИРИ ТОЧКА У РЕДУ

Реморкер француске производње конструисан у Осери има 56 гумених точкова, тежи 328 тона а дугачак је

34 м. Терет који он може да понесе износи 250 тона, или 300 обичних возила или 2 Боинга — 207.

ВОЛИ КЛАСИКУ...

Дафне, заиста звучно име лепе нимфе, из грчке митологије, само оно није дозвоље-

но у Француској. „Зашто не изаберете неко француско име“, — саветовао је матичар у париском предграђу Буљон, Паријанина који је дошао да пријави рођење своје кћерчице.

Млади отац је остао при својој и обратио се суду али се он сложио са мишљењем матичара. Преко свог адвоката отац је поднео Јавном тужилаштву Републике представку у којој је цитиран закон „11 жерминала ано XI“, по коме се сваком грађанину Француске дозвољава да своје детету да име какво жели.

После овога и државни тужилац је нашао да је Дафне име као свако друго женско име и да се може дати детету.

За своје друго дете, ако буде син, Дафини отац је већ изабрао име, опет из грчке митологије: Ганимед.

ОГРОМАН ЦРВ

Највећег црва на свету нашли су зоолози са руског океанографског брода Витјаз. Овај морски црв је дугачак 2 м а има 30 см у пречнику.

Јесће ли већ црв да...

... кад орао нападне младунце бабуна, породица бежи у најближе склониште, а мужјак о-

стаје у заштитници. Он се брани од орла на тај начин што из саси тресе дрво под које се склонно.

... број становника у целом свету се повећао од 1950. до 1960. године за: 2,4% у Океанији; у Африци: 2,2%; Америци: 2,1%; Азији: 1,9%; СССР: 1,7%; Европи: 0,8%.

... краљица мрва живи 20 година и може да снесе 300 јаја дневно.

... прва лутрија била је приређена 1657. године.

... ресторан Тур д'аржан („сребрна кула“) који је недавно потпуно модернизован, један је од најстаријих париских ресторана. Отворен је 1582. године на месту једне старе тврђаве. Сребрни одлај пешчаног камена из Шпаније, од кога је ресторан саграђен — донео му је и име. У њему је Хенри III употребио прву познату виљушку.

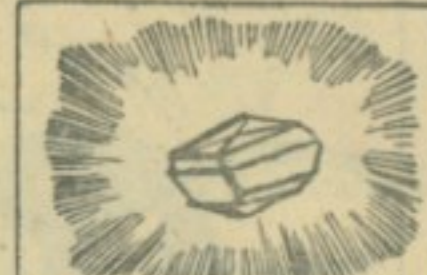
... први мундир који су се у време

Француског владара Луја XIV.

... Галкиње, које су биле чувене по својој лепоти, купале су се у хладној води, тело малале разним балсалима а лице „пудерисале“ ситно тупаним љускама од јаја.

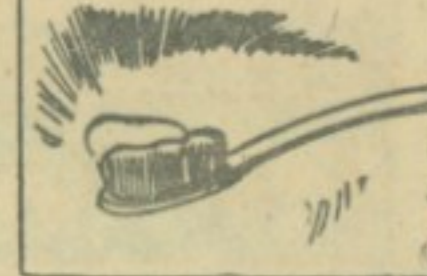
... дански инжењер Фабрициус Бухвала, откrio је на 150 км од Туле на Гренланду, иначе једног од најсевернијих људских насеља метеорит тежак 15 тона.

... вештина глачања дијаманата позната је од 1480. године.

... Аутаријати су илдијско племе које је живело око реке и планине Таре.

... први помен о зубној четкици налази се у енглеској штампи с почетка друге половине 17 века. До појаве четкице за зубе у Енглеској су употребљавали нарочиту водичу за испирање уста,

која, како се тада писало, „корисно делује на човеков разум и стабилност његовог дисања“.

Ква-Ква!

Учењује Паја Патак

ЗАХВАЛНОСТ

Досађивао Шиле Паји Патку да га препоручи као глумца једном свом пријатељу управнику поворшта. Да би га се ота расио Паја написа:

„Доносилац овог писма тврди да је добар комичар. Ако је тако, захвалите ми. А ако није, захвалите се њему!”

ПРАВИ РАЗЛОГ

Шеф једног предузећа исприча неки виц и сви се службеници насмејаше, изузев Шиле.

— Што се ви не смејете? — упита га љутито шеф. — Можда вама није смешно то што ја причам, или не разумете.

— Ма, не, добро сам разумео, али ја сутра одлазим из предузећа.

ДЕЧЈА УСТА

Инспектор је дошао у једну школу у унутрашњости, где је Гаја, Раја и Влаја.

После свесрдног испитивања, инспектор се обрати деци:

— Има ли ко да ми упити неко питање?

— Ја, — рече Гаја — У колико часова полази ваш воз?

НЕКА ИЗРАЧУНА

— Гаја, колико је сати нита ујка Паја?

— Које ситно, које крупно избило је петнаест, па рачунај.